

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Svátky a tradice v Qingdao

Holidays and traditions in Qingdao

Olomouc 2013 Petra Molová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Adam Horálek, Ph.D.

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2012/2013

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční

Obor/komb.: Francouzská filologie - Čínská filologie (FF-ČI)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
MOLOVÁ Petra	Zlínská 640, Zlín - Kostelec	F08604

TÉMA ČESKY:

Svátky a tradice v Qingdao

NÁZEV ANGLICKY:

Holidays and traditions in Qingdao

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Adam Horálek, Ph.D. - ASH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Studium literatury, terénní výzkum v Qingdao (rozhovory, part. pozorování) a práce s daty.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

JIANGFENG, TIANHE, YUHAN: Qingdao chengshi minsu. Jinan: Jinan chubanshe, 2009.
OBUCHOVÁ, L'ubica: Číňané 21. století. Praha: AV ČR, 1999.
OBUCHOVÁ, L'ubica: Čínské symboly. Praha: Grada Publishing, spol. s r.o., 2000.
WANGFENG: Qingdao zhanggu. Jinan: Qingdao chubanshe, 2010.
WEI, Lixian: Qingdao de gu renmen. Jinan: Qingdao chubanshe, 2007.

Podpis studenta:

M. Mola
Petra

Datum: 25.4.2013

Podpis vedoucího práce:

A. Horálek

Datum: 25/4/2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci, dne 25. 4. 2013

Petra Molová

Anotace

Práce se zabývá vymezením problematiky svátků a tradic v Qingdau. Cílem analýzy je dospět k závěru, zda se liší, či shodují se zbytkem Číny. Studie tyto slavnostní příležitosti rozděluje na významnější svátky a tradice širšího významu a na obyčeje a rituály významu menšího, z pravidla lokálního charakteru. Z nejvýznamnějších svátků je v práci objasněn čínský Nový rok a svátek Středu podzimu. Tradice jsou rozděleny na tři hlavní - narození dítěte, svatební rituál a pohřební rituál. V úvodní části se autorka věnuje základním informacím o Qingdau. Práce dále obsahuje analýzu dotazníkového šetření, která vymezuje postavení jednotlivých slavnostních příležitostí u samotných obyvatel Qingdau tak, aby vynikly hlavní rozdíly mezi zkoumanou oblastí a Čínou jako celkem.

Klíčová slova: Qingdao, svátek, tradice, rituál, Čínský nový rok, Svátek středu podzimu, tradiční čínská svatba, tradiční čínský pohřeb

Poděkování

Mé poděkování patří zejména vedoucímu práce PhDr. Adamu Horálkovi, Ph.D. za odborné vedení, poskytnutí studijních materiálů, cenné rady a podněty, které mi poskytl při psaní této práce. Dále bych chtěla poděkovat čínské kamarádce z Qingdaa Yangshu 杨树, která mi pomáhala hledat odbornou literaturu k mé práci a poskytla mi detailní informace o své svatbě. Dále děkuji čínské lektorce Ni Xiaoqing 倪晓庆, taktéž z Qingdaa, která mi pomohla s překladem čínských knih do angličtiny. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem čtyřem rodinám z Qingdaa, které vyplnily můj dotazník.

Obsah

Ediční poznámka	- 7 -
Úvod.....	- 8 -
Materiály a metody.....	- 10 -
1 Charakteristika zkoumané oblasti	- 12 -
1.1 Geografické vymezení Qingdaa.....	- 12 -
1.2 Historické vymezení zkoumané oblasti	- 13 -
1.3 Etnické vymezení zkoumané oblasti.....	- 14 -
1.4 Obecný přehled o městě Qingdao	- 14 -
2 Svátky a tradice Qingdaa	- 18 -
2.1 Svátky	- 18 -
2.1.1 Čínský nový rok.....	- 19 -
2.1.2 Svátek středu podzimu.....	- 22 -
2.2 Tradice	- 25 -
2.2.1 Tradiční oslava narození dítěte.....	- 26 -
2.2.2 Svatební rituál.....	- 27 -
2.2.3 Pohřební rituál	- 31 -
3 Dotazníkové šetření.....	- 35 -
3.1 Definice kvalitativního výzkumu a jeho metody	- 35 -
3.2 Dotazník.....	- 37 -
3.3 Přesné znění otázek dotazníku	- 38 -
3.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření a analýza dat.....	- 39 -
3 Závěr	- 44 -
4 Resumé.....	- 46 -
Seznam použité literatury	- 47 -
Encyklopedické zdroje.....	- 48 -
Internetové zdroje.....	- 49 -
Seznam příloh.....	- 50 -

Dotazník	- 51 -
Obrazové přílohy	- 58 -

Ediční poznámka

Čínské názvy jsou ve většině případů uvedeny v mezinárodní transkripci *pinyin*, která slouží pro přepis čínského písma do latinky. Při jejich skloňování práce používá české pádové koncovky. Za mezinárodní transkripcí pinyin je vždy v prvním výskytu doplněn originální čínský název ve zjednodušených znacích.

Pokud není uvedeno jinak, fotografie v přílohách byly pořízeny autorkou práce. Byly získány při ročním studijním pobytu v Qingdau v r. 2010 až 2011. V létě r. 2012 byly fotografie pořízeny na svatbě kamarádky z Qingdaa Yangshu. Mapa Číny a provincie Shandong byly také vytvořeny autorkou v březnu 2013.

Všechny internetové odkazy uvedené v textu byly dostupné k datu uvedenému na konci práce v seznamu použitých webových stránek.

Úvod

Cílem této bakalářské práce je vypracovat přehled typických svátků a tradic města Qingdaa jako souhrnného podkladu pro porovnání s běžnými svátky a tradicemi zbytku Číny. Město Qingdao a jeho místní zvyky a tradice budou zkoumány v kontextu způsobu slavení svátků v rámci celé Číny.

V úvodu se analýza zaměřuje na podrobné vymezení pojmů svátky a tradice, které zkoumá v širších aspektech. Následuje popis zkoumané oblasti z hlediska geografického, který klade důraz na jednoznačné vymezení popisované oblasti. Následuje periodizace historického vývoje, který je významným faktorem ovlivňujícím odlišnost zkoumaných svátků a tradic. Práce dále stručně etnicky vymezuje danou oblast, jež však nevykazuje velké rozdíly oproti běžné populaci Číny. Dalším bodem je obecný přehled o Qingdau, který se zabývá rozvinutostí průmyslu, rozsahem zemědělství i tradiční architekturou. Tato část je zajímavá zejména proto, že v období německé okupace, na konci 19. století a začátku 20. století, zde byla vybudována jedna z prvních železnic v Číně. Díky přetrvávajícím německým vlivům je zde i dnes vyráběno pivo evropského charakteru, pro jehož výrobu je využíván místní zdroj pitné vody. Dopady tohoto historického období jsou také zřejmé na rozmachu přístavu a nákladní infrastruktury vůbec.

Hlavní část práce popisuje nejvýznamnější svátky a tradice zkoumané oblasti, nejdůležitějšími jsou Čínský nový rok a Svátek středu podzimu, které se však od těchto svátků ve zbytku Číny příliš neliší. Významnější rozdíly lze spatřit pouze v gastronomickém pojetí oslavy. Tradiční rozdíl spočívající v délce oslavy se kvůli vývoji společnosti postupně ztrácí.

Následující část práce vymezuje další významné události, ke kterým se především řadí lidové obyčeje, oslavy a rituály. Nejdůležitější lidovou tradicí je narození dítěte, přičemž v dnešní době se tradiční způsob oslav prolíná s tím moderním. Další významnou tradicí je tradiční oslava svatby, kterou autorka práce detailně rozebere jak z odborné literatury, tak z osobní zkušenosti. V neposlední řadě zaujímá důležité místo ve výčtu lidových tradic i pohřeb a pohřební rituály, ve kterém se taktéž prolíná tradiční i moderní způsob oslavy.

Závěrečná část práce analyzuje výzkum hodnot místních obyvatel, které byly zkoumány pomocí dotazníkového šetření. Tato analýza probíhala od konce roku 2010 do poloviny roku 2011. V tomto půlročním období byly získány celkem čtyři relevantní zdroje informací. Všichni respondenti tvoří skupinu jedinců, kteří mají stejné rodinné zázemí, stejný počet dětí a jejichž ekonomická situace je srovnatelná. Z tohoto důvodu lze respondenty považovat za reprezentativní vzorek běžné populace dané oblasti. Výstupem daného šetření je detailní popis zvyků a obyčejů spojených s narozením dítěte, tradiční svatbou a tradičním pohřbem a jejich preferencí a z toho plynoucí rozdíly oproti tradičním svátkům Číny a jejich pojetí v obecném měřítku.

Celá práce je shrnuta v závěru, který dané rozdíly přesně popisuje, definuje charakteristiku pojetí oslav a obyčejů ve zkoumané oblasti a uvádí historický vývoj tohoto pojetí v konfrontaci s moderní dobou a zejména dynamikou měnící se mentality mladé generace.

Materiály a metody

Při psaní bakalářské diplomové práce bylo použito především odborné literatury, dále výsledků plynoucích z výzkumu. Zpracování práce předcházelo důkladné prostudování literatury a dalších materiálů, seznámení se s místním prostředím v Qingdau, prostudování map, historických publikací.

První literatura a materiály byly autorkou práce shromážděny v Qingdau. Po přečtení literatury byl sepsán dotazník. Ten obsahoval otázky zaměřené na získání detailních informací o průběhu tradičních oslav Čínského nového roku, Svátku středu podzimu, narození dítěte, svatby či pohřbu. V České republice pokračovalo hledání literatury, která se týkala obecně Číny, aby bylo možné porovnat rozdíly svátků a tradic v rámci Číny a zkoumané oblasti – městem Qingdaem.

Literatura, která byla přečtena a použita v této práci, je napsána v čínském, anglickém, španělském a českém jazyce. Dále byly také využity internetové zdroje pro ověření aktuálních informací.

Metody vědecké práce a způsob výzkumu spočívá v takových analytických metodách, které umožňují jednak pracovat s teoretickými poznatky získanými v rámci literární rešerše, a především s praktickými výsledky pozorování. Jako vědecké metody jsou zvoleny literární rešerše, popis, pozorování, analýza i dedukce.

Literární rešerše je schopna přinést čtenáři současný přehled literatury o tématu práce, ale také poskytuje podklady, z nichž lze vyhodnotit budoucí výzkum. Při této metodě je nezbytný logický běh myšlenek, všechny informace v jednotlivých odstavcích by na sebe měly navazovat. Tato metoda byla použita během zpracování informací, po které následoval popis, prostřednictvím kterého byla vylíčena jednotlivá témata.

Následovala metoda pozorování přímo v terénu, která předcházela samotnému zpracování dotazníku. Dotazník je ilustrativní, stručný, obsahuje šest otázek. Tyto otázky jsou zaměřeny na konkrétní témata (svátky a oslavy) jako Čínský nový rok, Svátek středu podzimu, narození dítěte, svatbu a pohřeb. Dotazníkové šetření bylo vyplněno v přítomnosti jak tazatele, tak dotazovaného, dotazník byl také rozeslán formou e-mailu.

Po zpracování samotného dotazníku následovala analýza sebraného materiálu, která detailně rozebrala informace získané z dotazníku. Následně proběhla dedukce, po které se dospělo k novému závěru.

1 Charakteristika zkoumané oblasti

Čínská lidová republika (dále jen ČLR) je velká rozmanitá země s největším počtem obyvatel na světě. Je rozdělena na provincie, autonomní oblasti, města pod ústřední správou nebo města zvláštní správní oblasti, které mají svá specifika (co se týče jídla, tradic, oslav svátků, aj). I když se každé místo liší, vše se určitým způsobem prolíná - staré i moderní tradice, zvyky a oslavy regionální i národní mají návaznost.

Obyvatelstvo ČLR tvoří multietnický stát, ale většinu populace ČLR tvoří Hanové¹, kteří tvoří necelých 92% celkové populace. V ČLR je celkem dalších 55 oficiálně uznaných etnických menšin. Ty tvoří necelých 8% populace. Hanové se nejvíce vyskytují na východě Číny, zatímco etnické menšiny se nachází ve zbytku Číny. V jistých oblastech se může vyskytovat na jednom místě i více etnických menšin. Každá menšina se liší vzhledem, způsobem bydlení, svými zvyky či tradicemi (Guo 1999:38-39). Fakt, že v Qingdao převažují Hanové, napovídá, že zvyky budou primárně hanské, minimálně ovlivněné etnickými menšinami.

Qingdao autorka práce vybrala proto, že během svého ročního studijního pobytu zde měla možnost všechny svátky, dokonce i svatbu, prožít s místní rodinou.

V následujících kapitolách jsou uvedeny základní informace o městě Qingdao, a pak podrobně rozebrány dodržované svátky a tradice Qingdaa.

1.1 Geografické vymezení Qingdaa

Město Qingdao 青島 patří do dvacítky největších měst ČLR², leží na severovýchodě země v provincii Shandong 山东. Qingdao je situováno na jižním pobřeží provincie Shandong a je omýváno Žlutým mořem. Povrch Qingdaa je zejména nížinného charakteru, do okrajových částí města výrazně zasahuje pohoří Laoshan 崂山. Nejvyšší bod se nachází v nadmořské výšce 1.133 m n. m. a protéká jím pět delších řek:

¹ Hanské etnikum – název pochází z označení dynastie Han, panující v Číně od 3. st. př. n. l. (Fairbank 2010:68)

² <http://geography.about.com/od/chinamaps/a/largest-cities-china.htm>

Dagu he 大沽河, Licun he 李村河, Moshui he 墨水河, Baisha he 百沙河, Nantoucun he 南头村河 a několik menších řek³.

Správní oblast Qingdaa se skládá ze sedmi městských čtvrtí (Shinan 市南区, Shibei 市北区, Sifang 四方区, Laoshan 崂山区, Chengyang 城阳区, Licang 李沧区 a Huangdao 黄岛区) a pěti měst (Jiaozhou 胶州市, Pingdu 平度市, Jiaonan 胶南市, Jimo 即墨市 a Laixi 莱西市). Celková plocha území činí 10 654 km² a celkový počet obyvatel včetně navazující aglomerace je přibližně 7 500 000. Uvádí se, že v samotném městě žije přibližně 3 500 000 obyvatel⁴. V příloze na konci práce jsou přidány mapy přesné polohy Qingdaa.

1.2 Historické vymezení zkoumané oblasti

Prvotní zmínky o životě v Qingdau se objevují již v době neolitu. Za vlády první dynastie Song 宋朝 (960 – 1279) se Qingdao stalo jedním z pěti největších přístavů Číny, jiný větší přístav se na severu dokonce nenacházel. Za vlády dynastie Qing se stalo základnou proti námořním útokům a bylo započato také budování a rozšiřování města. V listopadu 1887 obsadila Qingdao německá armáda, a to pod záminkou sporu o okres Juye 巨野 a nutnosti šíření křesťanství. Němci, i přes násilné převzetí tohoto čínského území, byli pro město velmi prospěšní a provedli v Qingdau velké změny. Naplánovali nový vzhled města, vybudovali ulice, instituce, rodinné domy, katolický kostel a postavili i pivovar Qingdao. V roce 1897 Qingdao definitivně změnilo svůj statut, z vesnice se stalo významným městem, strategickým obchodním a vojenským přístavem. Toto období je novou etapou vývoje Qingdaa. Jejich výrazné zásahy jsou patrné dodnes. Vliv Německa byl zásadní i v sousedních provinciích, ve kterých podporovali zejména pivovarnictví. Na začátku první světové války, v roce 1914, Němci Qingdao opustili, krátce nato ho obsadilo Japonské císařství, které pokračovalo v koloniální nadvládě. V roce 1922 Čínská republika získala Qingdao zpět pod svou vládu. Nicméně na počátku roku 1938 bylo Qingdao opět napadeno Japonským císařstvím, které si ho znovu podrobilo a jeho nadvláda trvala až do roku 1945, kdy se podařilo vrátit Qingdao zpět

³ http://maps.google.cz/maps?hl=cs&ix=sea&ion=1&bav=on.2.or.r_gc.r_pw.r_qf.,cf.osb&biw=1280&bih=685&q=qingdao&um=1&gl=cz&resnum=3&ie=UTF-8&sa=N&tab=wl

⁴ <http://zsj.leixun.net/en/youshi.html>

Čínské republice. V červnu 1949 se Qingdao stalo definitivně čínským městem. V současné době je tento strategicky situovaný přístav navštěvován stále větším počtem turistů, cestovatelů a především podnikatelů, kteří zde hledají základnu pro svou obchodní činnost (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:52-69).

1.3 Etnické vymezení zkoumané oblasti

V Qingdau nalezneme zastoupení 38 čínských etnických menšin, avšak většinu tvoří Hanové. Ve městě žije také značný počet cizinců. Vzhledem k těsné blízkosti Korejské lidově demokratické republiky a Korejské republiky jsou to převážně občané korejské národnosti. Město Qingdao na svých internetových stránkách uvádí, že při posledním sčítání v roce 2005 žilo ve městě přibližně 60 000 Korejců⁵. Také dle dat poskytnutých fakultou Ocean University of China tvoří většinu zahraničních studentů zejména studenti korejské národnosti, ale také ruské, thajské, kazašské, japonské či německé. Tyto národnosti jsou významnými menšinami i v samotném městě.

1.4 Obecný přehled o městě Qingdao

Qingdao bylo za vlády dynastie Qing 清朝, která v zemi vládla od roku 1644 n. l. po necelá tři staletí, známé pod názvem Jiao'ao 胶澳. Tento název zůstal zachován až do roku 1911, kdy bylo Qingdao Němci za doby německé okupace přejmenováno. Název označuje geografický prvek, přičemž jeho původ najdeme v daleké historii. Na dohled od města, v jižní části, se rozprostíral ostrůvek plný zelených vzrostlých stromů a divoké trávy, který byl nazýván Qingdao („Qing“ 青 jako zelený, „dao“ 岛 jako ostrov, doslovně „zelený ostrov“). Zároveň ostrůvek Qingdao připomínal svým obyvatelům tvar smyčcového nástroje, pojmenovali jej tedy Qindao (琴 „nástroj“, 岛 „ostrov“). Qingdao byl tedy původně ostrůvek na jihu města. Když se hornatá severní pevninská část města se zelenými lesy začala v době německé okupace rozšiřovat, byla přejmenována z po staletí užívaného názvu Jiao'ao na Qingdao podle již zmíněného ostrůvku. Malý ostrůvek Němci následně přejmenovali na „Xiao Qingdao“ (小 „malý“

⁵ <http://qingdao.made-in-china.com/info/about-qingdao.html>

青岛, „Malé Qingdao.)“ V současné době je Qingdao známé ve světě také jako Tsing-tao, či v německé podobě Tsingtau (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:70-73).

Hospodářství Qingdaa je zaměřeno především na průmyslovou těžbu soli, pěstování tabáku a jeho zpracování, výrobu lodí, klobouků, hodin či brýlí, ale také rybolov. Na ekonomickém růstu města se ve velké míře podílí výroba a vývoz lokomotiv a pivovarnictví (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:74).

V knize Qingdao chengshi minsu je uvedeno, že v zálivu Jiaozhou 胶州湾 obyvatelé Qingdaa těžili sůl z mořské vody. Nicméně velká produkce soli začala až s rozvojem techniky v roce 1908 a po skončení koloniální nadvlády. V celé ČLR existují pouze tři velké společnosti, které těží a zpracovávají sůl a dodávají ji do celé země. Qingdao patří prvenství v produkci soli obohacené o jód, jejíž kvalita je bezesporu jedna z nejlepších v celé ČLR.

Dalším pro město důležitým odvětvím průmyslu je výroba lodí a s tím související rybolov. V době německé okupace vynaložilo Německo velké množství prostředků a úsilí na vybudování přístavů a podniků na výrobu lodí. V té době se Qingdao pyšnilo obrovskou loděnicí, která patřila k největším v Číně, a dokonce zaujímala druhé místo ve světě. V roce 1914, kdy Japonské císařství poprvé obsadilo město, byla loděnice násilně zabavena a podřízena Japonskému císařství. Qingdao byla vrácena až po založení ČLR. V těchto dobách začal znovu vzkvétat rybolov. Po celém pobřeží zálivu Jiaozhou se rozvinul rybářský průmysl, který zásobuje mořskými rybami a plody (kraby, krevetami, olihněmi či medúzami) převážně místní trhy (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:76).

Mezi významné, ekonomicky silné a stabilní společnosti Qingdaa, ovlivňující život města a zaměstnávající značné procento obyvatel, patří především pivovar Qingdao, ale i továrny Sifang a Qingdao Tobacco company.

Po okupaci Qingdaa Německem bylo rozhodnuto, že zde bude postaven pivovar, který měl být využit pro vlastní potřebu německých okupantů. Pivovar byl nazván „Pivovar Qingdao“. Zajímavým faktem je, že obyvatelé Qingdaa pivo neznali a nikdy předtím jej nepili, pokud o něm zaslechli, nazývali ho „koňská moč“ (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:77).

Němci využili místních výborných přírodních podmínek – v horách Laoshan pramení řeka. Měli též k dispozici ověřený postup výroby a dobré technické vybavení. Díky tomu se jim podařilo uvařit na čínské poměry velmi kvalitní pivo. Dokonce

za něj v roce 1906 v Mnichově obdrželi první zlatou cenu, která pivovar Qingdao velmi proslavila. V tradici výroby piva se pokračuje dodnes. Turisté mají možnost navštívit muzeum piva Qingdao, které je otevřeno pro veřejnost každý den a nabízí pohled do historie i současnosti výroby piva.

Na závěr si zaslouží zmínku továrna Sifang vyrábějící lokomotivy a vagóny. Byla postavena a svou činnost zahájila opět na konci 19. století, kdy bylo Qingdao okupováno Německem. Německo mělo smělé plány. Tento stát investoval tisíce marek, aby postavil moderní továrnu umožňující rozvoj železniční dopravy v celé ČLR. Prvotně byla továrna pojmenována Jiaoji 胶济 a po založení ČLR byla přejmenována na „Qingdao Sifang locomotive factory“. Dnes je tato továrna považována za jednu z největších v ČLR, stále vyrábí moderní lokomotivy, vagóny pro přepravu cestujících, dvouposchodové vagóny, vysokorychlostní vlaky, vagóny pro metro (např. pro Peking), či renovuje staré lokomotivy, apod. (Jiangfeng, Tianhe, Yuhua 2009:79-80).

Qingdao se dnes řadí mezi pět nejdůležitějších přístavů Číny⁶. Jeho vznik je datován přibližně do doby vlády dynastie Ming 明朝 (1368 n. l. – 1644 n. l.), kdy Qingdao bylo malou rybářskou osadou táhnoucí se podél pobřeží. V období vlády dynastie Qing se začalo prudce rozrůstat a postupně zde vznikalo obchodní a dopravní centrum. Qingdao je přírodním přístavem, má velmi příznivé klimatické podmínky, voda v zimě nezamrzá. Již od dávných dob až do současnosti je pro přímořské země rozhodující námořní doprava. Námořní doprava v Qingdau vzkvétá i díky tomu, že se přístav nachází ve strategickém uzlovém bodě obchodu se severní Čínou. Lodní dopravou je propojen s 450 přístavy a přibližně 130 zeměmi světa. Do Jižní a Severní Ameriky, Evropy, Středozeří, Perského zálivu, Austrálie či Jihovýchodní Asie rozváží nejvíce uhlí, naopak ropu či rudu spíše dováží⁷.

K rozvoji infrastruktury Qingdaa významně přispívá také železniční a letecká doprava. Německo začalo v Qingdau budovat jednu z prvních železnic v Číně, na niž následně začaly navazovat další, které se postupně propojily železničními cestami s celou Čínou. Dnes je možné z Qingdaa cestovat vlakem do hlavního města provincie Shandong Jinanu 济南 za dvě a půl hodiny, nebo přímým spojem do Pekingu. Letiště v Qingdau je vzdáleno přibližně čtyřicet minut jízdy autem z centra města. Jeho název zní

⁶<http://qingdao-qdz.com/english/infrastructure.htm>

⁷ <http://qingdao-qdz.com/english/infrastructure.htm>

Qingdao Liuting International Airport 青岛流亭国际机场 a zajišťuje spojení prostřednictvím deseti mezinárodních linek a sta vnitrostátních⁸.

Velice zajímavý je i nejdelší most přes moře na světě, který byl v Qingdau otevřen na konci června 2011 a pojmenován Jiaozhou 胶州. Spojuje Huangdao s Qingdaem přes záliv Jiaozhou, měří necelých 42 kilometrů⁹. Vzdálenost mezi oběma městy pomůže zkrátit cestu o 30 kilometrů a cestujícím ušetří nejméně 20 minut času.

Jak již bylo několikrát zmíněno, Qingdao bylo v minulosti malým městečkem, které se díky německé nadvládě změnilo v rušné moderní město. Po celém městě jsou díky jejich stavitelské činnosti patrné prvky evropské koloniální architektury a lze zde spatřit budovy, které jsou velmi odlišné od tradičních čínských budov. Tím je Qingdao velmi atraktivní nejen pro své občany, ale i pro turisty. Velmi známou a turisty hojně navštěvovanou částí města je čtvrť „Badaguan“ 八大关. Leží ve východní části Qingdaa a je řazena mezi nejkrásnější a nejrozmantější čtvrti města. Je známá svými uličkami, zahradami a vilami v evropském slohu. Dominantou zmíněné čtvrti je katolický kostel sv. Michala. Toto místo na vás dýchne evropskou atmosférou a příjemně zapůsobí. Blízko Badaguanu můžeme najít také nejhezčí a nejrušnější pláž města - „Koupací pláž číslo 1“. Mimo již zmíněné budovy najdeme v Qingdau také moderní výškové budovy a samozřejmě tradiční čínské domy. Monstrózně také působí stavba na náměstí 4. května 五四广场, která je umístěna přímo na břehu moře. Již z dálky je možné spatřit výrazný červený monument zvaný „Květnový vítr“ 五月的风, který symbolizuje nejen protest studentů proti japonské okupaci z roku 1919, ale také silný vítr, který v této době mocně fouká (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009: 92-130; Liu Zepeng 2009:161.).

⁸ <http://qingdao-qdz.com/english/infrastructure.htm>

⁹ http://qingdao.chinadaily.com.cn/2012-07/30/content_15631420.htm

2 Svátky a tradice Qingdaa

Tato část práce se věnuje rozdělení a popisu důležitých slavnostních příležitostí, které tvoří dominantu lidových a státních svátků.

Vymezení pojmů svátky a tradice

„Svátky jsou obecně slavnosti nebo památné dny. Existují svátky pevné – Vánoce, Svátek všech svatých; a pohyblivé – Velikonoce“ (Encyklopedický ústav 1986:954). Pojem tradice lze vysvětlit jako *„předávání, dědění, jsou to historicky vzniklé zvyky, společenské instituce, ideje, normy a pravidla chování, jež se předávají z generace na generaci. Tradice jsou součástí sociálně kulturního dědictví, jež se uchovává ve společenských třídách a skupinách po velmi dlouhou dobu“* (Encyklopedický ústav 1986:874).

2.1 Svátky

Jedná se o pravidelné opakování dnů s náboženským či společenským významem. Tyto dny se slaví podle tradičního rituálu. Stát ČLR uznává svátky, které jsou dány zákonem, tyto dny jsou brány jako dny pracovního klidu.

Číňané všude ve světě slaví svátky státní, ale i svátky tradiční. Dále také oslavují svátky náboženské dle svého vyznání. Oslava svátků je velmi důležitou součástí života Číňanů. Je to pro ně příležitost se shromáždit s rodinou a společně je oslavit. Stoly jsou bohatě prostřeny nejen pro členy rodiny, ale i pro případné hosty. Specifickým prvkem oslav svátků je zdobení domů nápisy, vystřihovánkami, květy apod. Mimo to se oslavuje i na veřejných místech, jako jsou např. parky. Lidé se zde shromažďují, aby zde svátek oslavili společně. Pro pobavení jsou pořádány různé soutěže, představení nebo koncerty. Obchody, památky nebo důležitá turistická místa jsou otevřeny nepřetržitě, nebo je otevírací doba omezena pouze částečně (Obuchová 1999: 259).

Před i po založení ČLR obyvatelé používali lunárně-solární kalendář. Všechny svátky jsou závislé na tomto kalendáři, proto se každoročně odehrávají v jiných termínech. Mezi nejdůležitější svátky lunárně-solárního kalendáře se řadí Čínský nový rok, který je také nazýván Svátek jara. Dalšími důležitými svátky jsou např. Svátek

lampionů, svátek Qingming (podobný Svátku všech svatých), Festival dračích člunů, Svátek středu podzimu nebo svátek, kdy se podle gregoriánského kalendáře oslavuje den založení ČLR (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:142).

Dle výsledků, které byly vyhodnoceny v dotazníku, byly autorkou vybrány dva důležité svátky – Čínský nový rok a Svátek středu podzimu, které budou v následujících kapitolách podrobně představeny. Autorkou práce bude porovnáno, jakým způsobem probíhají v Qingdau a jak ve zbytku Číny.

2.1.1 Čínský nový rok

Čínský nový rok je vnímám jako nejdůležitější a největší svátek všech občanů Číny. Je to pohyblivý svátek, který připadá na první den prvního měsíce lunárně-solárního kalendáře, obvykle na konci ledna nebo začátek února (Obuchová 1999:259). V době, kdy se slaví tento svátek, končí zima a začíná jaro. Proto se tento svátek také nazývá Svátek jara (Ren, Shi et al. 2007:207). Vždy je ve znamení jednoho z dvanácti zvířat čínského zvěrokruhu. Každý rok připadá na jiné zvíře, postupně se střídají podle pořadí. Pořadí dvanácti zvířat čínského zvěrokruhu je následující: krysa/myš, buvol, tygr, zajíc/králík, drak, had, kůň, ovce, opice, kohout/slepice, pes a vepř (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:132).

Autor knihy o Qingdau (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:131-136) uvádí, že oslavy Čínského nového roku se v Qingdau příliš neliší od zbytku Číny. Přípravy probíhají stejně, výjimku tvoří pouze pokrmy, které jsou připravovány odlišně. Jeden měsíc před Čínským novým rokem, dvanáctý měsíc lunárně-solárního kalendáře, začínají přípravy. Všichni lidé jsou zaneprázdněni. Osmý den dvanáctého měsíce lunárně-solárního kalendáře připraví kaši z rýže, která se jí všude v Číně. Qingdao je specifické v tom, že se do této kaše přidá česnek a ocet, zamíchá se, neprodyšně se uzavře a otevře se až v den oslavy Čínského nového roku. Dvacátý třetí den dvanáctého měsíce lunárně-solárního kalendáře se připraví na stůl cukroví, aby se domácnost zbavila ducha. Teprve až duch sladkosti sní, může se vrátit do nebes. V současnosti není mnoho lidí, kteří by tuto tradici dodržovali. V současnosti se lidé vrací domů, aby mohli být spolu s celou rodinou, a opět připravují k jídlu jiaozi. Dvacátý čtvrtý den dvanáctého měsíce lunárně-solárního kalendáře se doma musí uklidit, dvacátý pátý den se připravuje tofu, dvacátý šestý den připravují mantou, dvacátý sedmý den lidé vycházejí na nákupy, dvacátý osmý

den zabijí prase a připraví hostinu, dvacátý devátý den vyrobí rýžovou pálenku a konečně třicátý den dvanáctého měsíce lunárního kalendáře připravují jiaozi. Celá rodina se sejde a všichni přispívají u vaření jiaozi. Každý má za úkol jinou činnost, je třeba připravit náplň (masovou nebo zeleninovou), těsto, zabalit jiaozi a nakonec uvařit. V dnešní době však obyvatelé Qingdaa vypustili činnosti dvacátého čtvrtého až dvacátého devátého dne, rodina se v třicátý den odpoledne sejde a společně se připravují na oslavy. Chystají jídlo, přilepují vystřihovánky na okna nebo na dveře přilepí červený papír, na který předem napsali šťastné znaky, přání, atd. K tradičnímu jídlu k večeři při oslavě Čínského nového roku v Qingdau patří ryby, mořské plody nebo jiaozi. Než se setmí, vystřelují petardy nebo ohňostroje, poté se může začít jíst. Podle tradice by se mělo v tento večer jíst pomalu, vychutnávat si jídlo až do půlnoci. Až odbije půlnoc, může se opět vystřelovat ohňostroj nebo petardy, což znamená, že nový rok začal. V novém roce by si lidé měli obléci nové oblečení. Starším lidem se přeje hodně štěstí, zdraví, úspěchů v novém roce, dětem se předávají peníze v červené obálce (红包). Oslava Nového roku nejdříve proběhne v domě manžela, druhý den nového roku se rodina přesune k rodině manželky. V druhý den se opět vypustí petardy nebo ohňostroj, tím lidé dávají najevo, že Nový rok skončil.

V Číně jsou jarmarky a veletrhy tradičně pořádané nejčastěji před chrámy. K mnoha lidovým slavnostem patří tradiční taneční představení konané ve zvířecích převlecích, nejčastěji v převlečení za oblíbeného lva nebo draka. V minulosti byly oslavy jara delší, slavily se celý měsíc, lidé utráceli za oslavu více peněz. Dnes jsou pořádány jednodušší oslavy, spousta tradic zůstala zachována spíše na venkově a v oblastech obydlených menšinovými národnostmi. Lidé slaví svátek pouze tři dny, poté jdou do práce, nebo si někteří berou volno na dva týdny, které využijí hlavně na cestování (Obuchová 1999:259).

Přípravy na oslavy začínají již v předchozím roce, přesněji ve dvanáctém měsíci lunárně-solárního kalendáře. Ve dvacátý den tohoto měsíce vyvrcholí úklid domácnosti. Tento den je nazýván „den vymetání podlah“. Vše, co je považováno za staré, špinavé nebo zasažené nepříznivými vlivy, musí být uklizeno a odmeteno pryč. Tím je připraven šťastný začátek do nového roku. Koště se smetákem symbolizují moudrost a schopnost vymést nečistotu a trápení. Lidé věří, že se všichni démoni bojí koštěte, proto hospodyně poslední den starého roku zametají za účelem vyhnání démonů. Ženy mají spoustu práce

v kuchyni, musí připravit několik dní předem sváteční jídlo. Tento zvyk provádí proto, že se o novoročních svátcích nesmí nic krájet, řezat, stříhat. Žena se tímto vyhne přeseknutí nitě štěstí a blahobytu. Okolo dvacátého šestého dne dvanáctého měsíce lunárně-solárního kalendáře začíná na trzích prodej květin, ozdob, speciálních přísad do jídel, ale i svátečních dárků – květin, stromků, vzácných druhů ovoce nebo sladkostí. Tyto dary jsou pak předány přátelům, známým nebo kolegům. Navečer posledního dne dvanáctého měsíce lunárně-solárního kalendáře nastane předvečer Svátků jara. Zavírají se dveře, přilepují se na ně rudé proužky papíru, aby štěstí nemohlo uniknout z domu. Dále se po stranách vchodu do domu nalepí tzv. „párové nápisy“ a na obě křídla vchodových dveří se pověsí obrazy bohů a ochránců dveří. Symbolicky se zdobí tradiční červenou barvou, která symbolizuje štěstí a úspěchy. Svátek se následně odehrává pouze v rodinném prostředí, čímž se vysvětlují týden před svátky plné dopravní prostředky. Lidé se totiž vrací domů za svými rodinami. Členové rodiny se oblékají do nových šatů a shromáždí se k bohaté hostině. Na stolech převládá nejtypičtější jídlo *jiaozi* 饺子¹⁰. Na stole se též objevují kuřata, kachny, ryby, jiné druhy masa nebo celá řada sladkostí. Po velkém hodování nastane poklidné posezení, pije se víno nebo čaj, vykládají se historky. Platí pravidlo: v těchto chvílích pohody mohou zaznít příhody jen se šťastným koncem, v opačném případě by došlo v rodině k neštěstí. V moderní době rodina dává přednost televiznímu programu s novoroční slavností. Během dne i noci, a to zejména o půlnoci, lidé odpalují ohňostroje. Následující den ráno má muž za úkol odlepit ze dveří rudé proužky, tím nechá vstoupit do domu zdraví, štěstí a spokojenost. Děti mají poslední možnost zapálit prskavky nebo odpálit ohňostroje, mimo jiné také petardy, aby odehnali zlé duchy. Rovněž se zapálí zelené větvičky jako symbol odcházejícího starého roku. Muži mají mimo jiné jako svou společenskou povinnost roznášet dárky a blahopřání. V bohatých čínských společnostech se dnes opět ujal zvyk darovat dětem peníze v červených obálkách tzv. *hongbao* 红包¹¹. Darují se nemalé obnosy. Naopak ženy odpočívají, jakákoliv domácí práce by jim mohla přinést neštěstí -

¹⁰ *jiaozi* 饺子 – vařené taštičky plněné masem nebo zeleninou. Mohou být také plněné cukrem (symbol sladkého života), arašidy (symbol dlouhověkosti) nebo čínskými datlemi a kaštany (vyjadřuje přání, aby do rodiny co nejdříve přibyl syn) (Obuchová 2000:124-128; Ren, Shi, Xu, Li, Chen, Li Jiayu, Zhao, Peng, Jun, Mora, Estrada 2007:206)

¹¹ *hongbao* 红包 – dosl. červená obálka, kde se vloží peníze (dar při příležitosti svatby, narozenin, oslav svátků, aj.)

např. zametáním by mohly vymést rodinný blahobyt či štěstí. Jsou podávána pouze předem uvařená jídla. Cyklus novoročních oslav končí patnáctého dne prvního měsíce lunárně-solárního kalendáře Svátkem lampiónů *dengjie* 灯节, nazývaném také jako *yuanxiao jie* 元宵节 (Obuchová 2000:124-128; Ren, Shi et al. 2007:206; Liu 2008:16-51).

2.1.2 Svátek středu podzimu

Svátek středu podzimu je také nazýván Svátek Měsíce. Slaví se patnáctého dne osmého lunárního měsíce, čili o úplňku koncem září, okolo dne podzimní rovnodennosti (Obuchová 1999:260). Lidé v tento den nejdou do práce, na oslavy tohoto svátku se připravují doma. Tento svátek byl již oblíbený ve staré Číně, jeho oblíbenost byla vysoká i v období reformní politiky v 70. letech 20. století. Slaví se v polovině podzimu, patnáctého dne osmého měsíce lunárně-solárního kalendáře. Uprostřed podzimu je Měsíc zcela kulatý. V den Svátku Měsíce se večer navštěvují přátelé a všichni společně oslavují tento významný den. Tradičním jídlem jsou tzv. „Měsíční koláčky“ *yuebing* 月饼¹². Ne vždy Číňané používají výraz „*yuebing*“, lze zaslechnout i název *yuehua* 月花¹³. Svátek a jeho oslava trvají většinou do půlnoci. Autor knihy uvádí, že podle jednoho starého přísloví lze zjistit, jak tento svátek vznikl. *„Letní horka již polevila a lze si vychutnávat podzimní chlad. Na Měsíci žijí nesmrtelní Wu Kang, zajíc a třínohá ropucha. Ke každé z těchto postav se váže pověst. Tak například nesmrtelný Wu Kang si rozhněval Nebeského císaře a za trest musí porážet skořicovník, kterému však každá rána sekerou okamžitě zaroste. Je to čínský Sisyfos. Zajíc zase v hmoždíři připravuje elixír nesmrtelnosti. Třínohá ropucha je proměněná Čchang-e (postava vysvětlená autorkou níže v další legendě), která svému božskému muži Chou-imu sebrala elixír nesmrtelnosti a utekla s ním na měsíc.“* (Guter 2005:177-178).

¹² měsíční koláčky (*yuebing* 月饼) – kulaté koláčky, zdobené mytologickými výjevy (měsíční palác, nefritový zajíc, skořicovníkové větvičky atd.) nebo různými průpovídkami a nápisy štěstí, jsou naplněny náplní ze skořicových květů, cukru, melounových jader, mandlí, pomerančových slupek, arašídových past, občas také šunkou, zeleninou, vajíčky či kuřecím masem (Obuchová 2000:141, Guter 2005:178)

¹³月花 – znamená měsíční květ, výraz používaný proto, aby se *yuebing* 月饼 nezaměňoval s výrazem *yuebing* 月病, znak *bing* 病 znamená totiž nemoc (Obuchová 2000:141)

Na oltářích pod širým nebem obětovaly Měsíci v minulosti pouze ženy. Říkalo se, že tato oběť je vyhrazena právě jim, protože se Měsíc přiřazuje k principu jin. Obětovalo se zejména ovoce a víno. Měsíčnímu zajíci se pak měly obětovat fazole, protože bylo známé, že je to jeho oblíbené jídlo. (Guter 2005:178).

V knize Číňané 21. století (Obuchová 1999:260) autorka uvádí, že na podzim se na ulicích začíná prodávat typické jídlo pro toto období – Měsíční koláčky. To obyvatelům upomíná, že se blíží Svátek středu podzimu. Jak již bylo řečeno, slaví se patnáctého dne osmého lunárního měsíce, čili o úplňku koncem září okolo dne podzimní rovnodennosti. V tuto chvíli je Měsíc nejjasnější a plnější než obvykle. Tento svátek je také slaven v rodinném kruhu, což symbolizuje měsíční úplněk. Rodina se sejde venku na dvorku nebo na zahradě, kde se Měsíci obětuje jídlo. Rodinní příslušníci společně zapalují kadidlové tyčinky a slaví. U této příležitosti se pojídají tzv. „kulatá jídla“, tj. např. hrozny, různé druhy semínek, vajíčka, oříšky, ale především již zmíněné Měsíční koláčky.

Oproti knize Číňané 21. století jsou v knize Čínské symboly (Obuchová 2000:140-141) uvedeny podrobnější informace ohledně tohoto svátku. Na severu Číny je pole sklizeno a lidé mohou zároveň oslavit svou úrodu a připravit se tak na zimu. Na jihu Číny je to naopak oslava druhé úrody rýže. Jak uvádí autorka knihy: *„Měsíc a voda se ztotožňují se ženským principem jin, jenž během podzimu ovládne přírodu a dovede ji do zimy“* (Obuchová 2000:140-141). Dále autorka vysvětluje další legendu spojenou s tímto svátkem. Snad nejznámější čínská legenda praví: *„Čchang-e byla manželka bájeného lukostřelce Iho, který za zásluhy o lidstvo dostal od bohů lék nesmrtelnosti. Manželka však v jeho nepřítomnosti lék požila a ze strachu před manželovým hněvem prchla na odvrácenou stranu Měsíce. Tam vyzvrátila obal pilulky a ten se proměnil v bílého zajíčka. Prý ji za úplňku můžeme na Měsíci i s nefritovým zajícem uvidět.“* (Obuchová 2000:140-141) V tento den se v Číně uctívá Bůh či Bohyně Měsíce. Zároveň je to také den zrození Boha Země. Svými obětinami lidé vyjadřují vděčnost Zemi i Nebi za to, že jim přinesli hojné dary přírody. Jak již bylo uvedeno, svátek také symbolizuje období těžké práce na poli, které už skončilo. Tento svátek je jeden z neobvykle klidných či tichých v Číně. Jak již bylo zmíněno, Měsíc představuje jinovou sílu, obřady provádějí zejména ženy. Na volných prostranstvích kladou symbolické obětiny a pálí vonné tyčinky. Na obětní stůl je také třeba umístit třináct měsíčních koláčků do tvaru pyramidy. Počet nejen symbolizuje třináct měsíců lunárního roku, ale i celistvost

nebo úplnost, tedy úplný kruh štěstí. Kromě pyramidy by se měl na stůl dále položit pokrm z dýně či tykve, který symbolizuje hojnost a příchod mužských potomků. Tyto oslavy však probíhají spíše na venkově, pro města je charakteristické konání oslav především v přírodě, kde se obdivuje Měsíc a popíjí se teplé nápoje nebo víno.

Tento svátek se začal oslavovat již v dynastii Tang (618 n. l. – 907 n. l.) (Wei 2005:45-48). Lidé obětovali dary Bohu Slunce nebo Měsíce a také vymýšleli různé básně. Tato tradice pokračovala i v dalších dynastiích. Autor knihy také popisuje, jakým způsobem vznikl název pro měsíční koláček. Existuje více verzí, on uvedl verzi následující. Když byl císař dynastie Tang, Li Shimin (nebo také Tang Taizong, vládl 566 n. l. – 635 n. l.), u moci, jeho generál Li Jing (571 n. l. – 649 n. l.) se jednou vrátil z vítězné bitvy proti Xiongnu¹⁴. Bylo to patnáctého dne v osmém lunárním měsíci. V tu dobu jeden obchodník z Turfanu¹⁵ nabídl císaři koláčky k oslavě jeho vítězství. Císař si jeden vzal a ukázal s úsměvem na Měsíc a řekl mu, aby si také vychutnal spolu s ním i s ostatními ministry koláček *Hu*¹⁶. Poté, co se tato informace roznesla do ostatních míst Číny, se zvyk začal uplatňovat každým rokem více a více. Jiná z legend praví, že po nástupu císaře Xuanzonga (690 n. l. – 705 n. l.) na trůn, si tento císař jednou večer vychutnával koláček *Hu* při pohledu na Měsíc s jeho oblíbenou konkubínou Yang (719 n. l. – 756 n. l.). Císař nebyl příliš spokojen s původním názvem koláčku, konkubína při pohledu na Měsíc navrhla, aby koláček pojmenovali „Měsíční koláček“. A od té doby se používá tento název. V Číně si všichni tento koláček oblíbili, dokonce slavný čínský básník Li Bai (701 n. l. – 762 n. l.) napsal báseň, v níž líčí pocity, jak je těžké oslavovat tento svátek bez rodiny těmi, kteří jsou vzdálení od domova. Neboť tito lidé se nemohou vrátit domů a oslavit ho se svou milovanou rodinou. Mohou si pouze vychutnat světlo Měsíce, které představuje štěstí, spokojenost, sešlost, a mohou tak odpočívat a přát si něco před měsíční září. Děti rády poslouchají příběhy či legendy o tomto svátku, které jim vypráví rodiče.

V neposlední řadě je ještě nezbytné doplnit, jak probíhá tento svátek v Qingdau. V publikacích *Zhongguo jiedian* a *Qingdao chengshi minsu* (Liu 2008: 135-172, Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:143-144) je uvedeno, že se způsob oslavy tohoto svátku

¹⁴ Xiongnu – čínské označení nehanských obyvatel (Wei 2005:46)

¹⁵ Turfan – místo v dnešní AO Xinjiang

¹⁶ Hu – název pro starodávnou skupinu lidí žijících v severní Číně (Wei 2005:47)

moc neliší. V Číně se obecně tento svátek slaví velmi podobným způsobem, odlišnosti lze najít pouze v jídlech typických pro daný region. Z toho, že se Qingdao nachází u moře, je zřejmé, že na jídelním stole lze v tento svátek najít mořské plody nebo ryby. Z mořských plodů se nejčastěji vyskytují pokrmy jako kraby, různé druhy mušlí (v Qingdau se používá název *gala*¹⁷), ústřice, mořské okurky, krevety, mořské řasy, nebo různé druhy ryb. Měsíční koláčky nejsou v Qingdau až tak oblíbené.

Srovnání svátků

Svátky jsou důležité pro každého občana Číny. Čínský nový rok je nejvýznamnějším tradičním svátkem celé Číny. Fakt, že v Qingdau převažuje hanské obyvatelstvo, naznačuje očekávanou skutečnost, že se Qingdao nebude až tak lišit od zbytku Číny. Čínský nový rok začíná v porovnávaných místech obdobně. Počáteční přípravy jsou velmi důležité, vše musí být důkladně promyšleno. Z literární rešerše bylo zjištěno, že následný průběh oslav svátku je ve zbytku Číny obdobný. Odlišnost lze spatřit pouze v gastronomickém pojetí oslavy. Zatímco je v Číně obecně známo to, že na tuto událost celá rodina připravuje *jiaozi*, v Qingdau se kromě zmiňovaných *jiaozi* dále připravuje rýžová kaše, do které se přidá ocet a česnek. Následně to jsou ryby a mořské plody. Druhým nejvýznamnějším svátkem v Číně je Svátek středu podzimu. Tento svátek je charakteristický pro celou Čínu, který pak všichni obyvatelé začali již od svého počátku slavit, Qingdao tak není v rámci celé země výjimkou. Forma oslav tohoto svátku se tedy zcela shoduje se zbytkem Číny. Rozdíl se ve zkoumané oblasti objevuje jen v gastronomii, na tabuli totiž převládají mořské plody a ryby a ani měsíční koláčky se nekonzumují až v tak velké míře.

2.2 Tradice

Pojem tradice lze vysvětlit jako předávání, dědění, historicky vzniklé zvyky, společné instituce, ideje, normy a pravidla chování, jež se předávají z generace na generaci. Tradice je součástí sociálně kulturního dědictví, jež se uchovává ve společných třídách a skupinách po velmi dlouhou dobu (Encyklopedický ústav

¹⁷gala – druh mušlí, název typický pro tento pokrm v Qingdau

1986:874). Tradice lze také vnímat jako proces předávání, nebo také zvyklosti, obyčej či konvence.

Autorkou byly vybrány tři nejdůležitější tradice v životě člověka, a to narození dítěte, svatba a pohřeb. V následujících kapitolách bude podrobně autorkou práce vysvětleno, jakým způsobem probíhají v Qingdau a poté budou tyto tradice porovnány se zbytkem Číny.

2.2.1 Tradiční oslava narození dítěte

Obyvatelé Qingdau tvrdí, že těhotná žena „má štěstí/radost“ *youxi* 有喜. Když ženy oznamují těhotenství (dobrou zprávu) své rodině, sdělují všem „poslat štěstí/radost“ *baoxi* 报喜 a návštěva těhotné, které se přichází blahopřát, je ohlašována jako „navštívit štěstí/radost“ *kanxi* 看喜. Při této šťastné události se pije slavnostní pálenka *xijiu* 喜酒, jí se šťastné/ radostné nudle, šťastné/radostné knedlíky uvařené v páře (mantou 馒头), darují se šťastná/radostná vejce *xidan* 喜蛋, apod. Z těchto skutečností je patrné, že čínský znak 喜 (*xi*, štěstí/radost) se vyskytuje po celou dobu těhotenství. Po narození dítěte se musí ohlásit „šťastná/radostná novina“ *baoxi* 报喜. Po dobu jednoho měsíce po porodu zůstává matka s dítětem doma, až poté je jí dovoleno vyjít ven a ukázat děťátko rodině či přátelům. Následuje mnoho ceremoniálů a rituálů, které matka s celou rodinou dodržuje až do dovršení jednoho roku dítěte. V den zakončení prvního měsíce života, se dodržuje velmi starý rituál označovaný jako „projít prvním měsícem života“. Také je nazván „dovršení prvního měsíce“ *manyue* 满月. Miminko je ostříháno u kadeřníka, rodina přichystá doma velkou hostinu, stoly zaplní množstvím jídel a je pozváno mnoho blízkých, aby společně s rodinou oslavili tento mimořádný den v jejich životě. Ustřižené vlasy si rodiče ponechají, vloží je společně s červenou obálkou (*hongbao*) pod polštář, aby se dítě dožilo vysokého věku a mělo v budoucnu mnoho peněz. Dalším důležitým datem je stý den od narození. Rodiče pozvou rodinu, příbuzné, přátele, aby společně oslavili stý den od narození dítěte. Hosté by měli přinést dary nebo červené obálky (*hongbao*) dítěti. Společně pijí pálenku, jedí šťastné nudle, přejí dítěti dlouhý věk (nejlépe aby se dožil sta let). Posledním významným mezníkem je den prvních narozenin, pak rodiče dítěte připraví tzv. „test rychlého chňapnutí“ *zhuazhou* 抓周. Na talíř vyloží následující věci: knihu, malé počítadlo či kalkulačku, nůžky, mince a další věci dle zaměření rodiny. Hosté následně s rodiči pozorně sledují, jaký předmět

si dítě vybere jako první, a snadno tak zjistí, co jej čeká v budoucnosti. Dodnes je to velmi oblíbená činnost, nicméně nenajdeme mnoho lidí, co v ni skutečně věří (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:147-150).

Z přípravy ceremoniálů je celkově v Číně na první pohled zřetelné, že rodiny více oslavují narození chlapečka než holčičky. Poznává se to i díky tomu, že když se narodí chlapeček, rodina uspořádá větší oslavu, než když se narodí holčička. Pokud se narodí holčička, oznamuje se narození o pár dnů později, daruje se méně šťastných vajec. A k tomu, jak již bylo uvedeno, se koná o mnohem menší oslava než při narození chlapečka. Pokud se narodí chlapeček, je označován jako „velké štěstí/velká radost“ *daxi* 大喜, zatímco holčička pouze jako „malé štěstí/malá radost“ *xiaoxi* 小喜. Po narození dítěte by žena měla první měsíc zůstat doma. Nemůže vycházet ven, nesmí např. chodit na návštěvy, na nákup nebo zúčastnit se svatby. Odpovídá to evropskému šestinedělí. Dále nesmí jíst studená jídla ani pít studené nápoje, ale také nesmí otevírat okna, aby neonemocněla. Tato tradice, která probíhá jak v celé Číně, tak v Qingdau, se nazývá „zůstat měsíc doma po narození dítěte“ *„zuo yuezi“* 坐月子 (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:147-150; Ren, Shi et al. 2007:195).

Z výzkumu vyplývá, že oslavy prvního měsíce života a stého dne od narození se slaví pouze v Qingdau. Tato tradice se nevyskytuje v jiných regionech. Bylo zjištěno, že v den oslavy stého dne od narození se na jiných místech Číny např. dítě obleče do bílé barvy. Hosté darují dítěti malé kusy látek, ty spojí dohromady a oblečou toto spojené oblečení dítěti. Tento zvyk má symbolizovat, že dítě úspěšně vyrostě, neboť jednotliví hosté spojili svá přání v kusu látky se štěstím dítěte do jednoho celku (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:147-150).

2.2.2 Svatební rituál

Svatba je další ze tří největších „šťastných událostí“ v životě. První je svatba, druhou je narození dítěte a třetí zvládnutí zkoušek, úspěšné přijetí na univerzitu, aby se student mohl po dokončení studia uplatnit nejlépe ve sféře státní správy. Lidé berou svatbu velmi vážně a zodpovědně, svatba musí být dokonalá. Během konání svatby se opět vyskytuje znak *xi* 喜, dokonce dvojitý, napsaný hned těsně u sebe. Tento znak vyjadřuje dvojitě štěstí/ radost. Tradiční svatba v Qingdau se odehrává v podobné režii jako v okolních oblastech provincie Shandong. Před svatbou musí zasáhnout

tzv. dohazovač či dohazovačka partnerů. Ti musí nejprve nevěstě vybrat vhodného partnera nebo ženichovi vhodnou partnerku, poté zařídit zasnuby, rozeslat pozvánky a zkoordinovat celé přípravy a samotnou organizaci svatby.

Dohazovač představuje partnera

Dohazovačem může být rodinný příslušník, přítel, známý, či dokonce profesionální dohazovač z povolání. Jeho úkolem je najít partnery podobného věku, stejné finanční situace, kteří splňují další podmínky, které si obě strany předem určily. Dohazovač poté navštíví obě rodiny, představí oba snoubence jejich novým rodinám a v případě, že naleznou oboustrannou shodu, začne plánovat svatbu. Důležitým prvkem v této situaci je, aby se k sobě budoucí manželé hodili a vydržel jim svazek až do konce života.

Schůzka naslepo

Představení rodině předchází samozřejmě schůzka obou potenciálních partnerů, kterou dohazovač sjedná na den a na místo vyhovující oběma nastávajícím partnerům poté, co rodiče uznají partnera za vyhovujícího. Pokud po několika schůzkách v sobě najdou vzájemné zalíbení, mohou budovat svůj milostný vztah. Žena následně navštíví dům svého nastávajícího, aby se ujistila, že je vše, jak má být. Tato nevinná návštěva často ovlivňuje další vývoj situace, úspěch, či neúspěch svatby. Z tohoto důvodu by měl muž co nejlépe vyzdobit svůj dům a ukázat na odiv své drahocennosti, které si dokonce může zapůjčit, aby ukázal nastávající své bohatství. Hlava rodiny by se měla při této příležitosti obléct do svých nejlepších šatů.

Zásnubní dary

V minulosti bylo zvykem napsat oficiální zasnubní dopis, který připravila rodina budoucího manžela. Pokud budoucí žena souhlasila, rovněž odpověděla dopisem. V den zasnub by měl muž věnovat své budoucí ženě zasnubní dar. Dobře situované bohaté rodiny darují zlaté nebo stříbrné šperky, hedvábné nebo saténové šaty a především peníze. Rodiny sociálně slabší zpravidla darují oblečení. Po zasnubách, resp. po oficiálním oznámení už není dovoleno komukoli jinému požádat o ruku ženy. Den před svatbou daruje budoucí žena rodině svého budoucího muže svatební dar. Zpravidla se darují

předměty pro denní potřebu či nábytek, jako například skříň, stůl, židle, matrace, povlečení apod.

Svatba

Svatba je hlavní a také nejkomplicovanější částí celého svatebního rituálu, ale na druhou stranu je zároveň nejšťastnějším a nejzajímavějším rituálem. Ve dvacátých letech dvacátého století se v Qingdau smísil západní a čínský způsob oslav svatby. V důsledku toho se v Qingdau vydělily dva způsoby, jak si budoucí manžel může přijít pro svou nastávající manželku. Je mu dána možnost výběru. V prvním případě si pro svou nastávající přijde do domu jejích rodičů sám. Druhou možností je, že bratři, bratřanci nebo strýčkové donesou nevěstu na nosítkách až do domu ženicha.

Ráno, v den svatby, svědek doprovodí ženicha do domu nevěsty, kde se ženich skloní před rodiči nevěsty a poděkuje jim. Ženich spolu s rodiči sní jiaozi, na talíři pak musí nechat sudý počet kousků. Poté se budoucí novomanželé přesouvají do domu ženicha tak, aby před dvanáctou hodinou stihli sníst široké nudle. Nudle totiž v Číně symbolizují dlouhý život. Na dvanáctou hodinu je připravena hostina, budoucí novomanželé přijímají hosty a připíjejí si slavnostní pálenkou s hosty, kteří jim zároveň gratulují. Oslava probíhá v domě nevěsty, pořádá ji její matka. Po skončení oslav se novomanželé nechávají fotografovat na pláži. Je to hezká tradice, kterou je možné každoročně vidět zejména mezi květnem až říjnem. Většinou si novomanželé vybírají tzv. „šťastné dny“ (dny, kdy se v datu vyskytuje šťastné číslo), aby mohli zdokumentovat svou svatbu. Poté, co se Čína otevřela světu, jezdí mladí novomanželé na „svatební cestu“ po celém světě (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:151-153).

Tradiční čínská svatba

Důležitým prvkem ceremonie tradiční čínské svatby jsou svatební nosítka. Nevěsta si na ně musí sednout a je odnesena čtyřmi až osmi muži do domu ženicha spolu se svou svědkyní. Nosítka jsou ozdobena malbami fénixe nebo draka, tradičními čínskými zvířaty. Cestou do domu ženicha se mohou odehrát zábavné výjevy. Nosiči např. házejí s nosítky nebo vykládají vtipy. Občas před tím, než je nevěsta odnášena do domu ženicha, ženich poprosí nosiče, aby její cestu uskutečnili klidnou. To se ale vždy nepovede, v tuto chvíli se všichni nahlas smějí.

Nejdůležitější částí tradiční čínské svatby je poklona, hlavně nebesům a zemi. Ženich s nevěstou se přiblíží ke stolu nebe a země. Na stole jsou položeny různé předměty, které symbolizují štěstí novomanželů. Jsou to např. peníze, které označují bohatství v jejich budoucnosti. Ženich s nevěstou stojí vedle sebe před stolem (ženich nalevo a nevěsta napravo rameny k sobě). V tuto chvíli vedoucí svatby dá nahlas pokyn, aby první poklonu ženich s nevěstou složili k zemi a nebesům, druhou poklonu složí rodičům a třetí mezi sebou. Po těchto poklonách musí ženich s nevěstou vejít do svatebního pokoje. Tam je čeká rodina a přátelé, kteří dělají různé vtípky na účet novomanželů. Po složení poklony nebesům a zemi jsou ženich s nevěstou již oddáni (Ren, Shi et al. 2007:197).

Moderní čínská svatba

Ráno v den svatby jde ženich se svým svědkem pro nevěstu do jejího domova. Ženich se pokloní rodičům, přijde pro nevěstu a společně sní jiaozi. V misce by měl každý mít sudý počet knedlíčků, osm nebo deset, a nechat v misce také sudý počet, nejlépe dva nebo šest. Není vhodné nechat čtyři jiaozi. Číslo čtyři se totiž v čínštině čte podobným způsobem jako smrt. Fakt, že se v misce nechává sudý počet jiaozi znamená, že novomanželé budou mít jak dnes, tak v budoucnu v životě štěstí. Před dvanáctou hodinou by měl ženich odvést nevěstu k sobě domů a odpálit ohňostroj. V domě se nají šťastných nudlí¹⁸. Poté se ženich s nevěstou spolu s rodinou a kamarády přesunou na místo svatební hostiny, kde si při jídle všichni připijí pálenkou na zdraví novomanželů. Všichni mimo jiné popřejí novomanželům hodně štěstí a úspěchů do života, hlavně dlouhý život a také, aby se jim narodil chlapeček.

Co se týče oblečení, v minulosti si nevěsty oblékaly červené šaty a obouvaly červené boty, což mělo symbolizovat štěstí. Nyní se do Číny přesunul zvyk ze Západu. Proto si nevěsty v dnešní době oblékají spíše bílé šaty.

Dary, které v dnešní době nevěsta se ženichem dostávají, bývají většinou tzv. hongbao. Každý host do obálky vloží peněžní sumu dle svého uvážení. Nevěsta s ženichem je na oplátku při jejich odchodu z banketu obdarují sladkým, čímž jim předají štěstí a sladký život.

¹⁸ Šťastné nudle – domácí nudle, které symbolizují to, že novomanželé v budoucnu budou šťastní (Li 2010:284)

Po slavnosti se novomanželé přesunou do jejich nového domu nebo bytu. V následujících dnech po svatbě novomanželé navštíví rodiče nevěsty (Li 2010:284; Jiang 2010:66).

V ostatních oblastech Číny, před politikou otevření se světu v r. 1978, rodiče svým dětem partnery vybírali, představili je sobě navzájem, přičemž se poté snoubenci museli vzít. Zatímco v moderní době, po uvolnění politické situace v zemi, je viditelná svoboda volby partnera. Čína se chce podobat Západu, proto z jeho tradic začala přebírat různé zvyky. Co se týče svatby, je zřetelným aspektem to, že se snoubenci chtějí brát v kostele stejně jako lidé ze Západu, neboť se jim chtějí podobat. V dnešní době se dá říci, že ve východočínských městech je to většina. Nicméně mnohé páry dávají stále přednost tradičním čínským obřadům mimo kostel, například v přírodě nebo v moderních zařízeních (Li 2010:284).

2.2.3 Pohřební rituál

Pohřební obřad je mezi lidmi považován za další významnou událost. Obyvatelé Qingdaa berou přípravy velmi vážně, vše musí být do detailu propracováno. Věří, že jedině tak se jejich duše po smrti osvobodí. Touží potom, aby jejich tělo i tělo jejich blízkých odešlo spokojené a v míru do „jiného světa“. S přípravou pohřbu se zpravidla začíná v době, kdy člověk dovrší padesáti let. Lidé si začínají šetřit peníze na rakev, smuteční obřad a na svůj „poslední den“ si kupují sváteční hezké šaty. Bohatí lidé také občas vkládají do rakve cennosti. Je také nezbytné podotknout, že Číňané obecně neradi užívají slovo zemřít/smrt *si* 死. Místo tohoto slova raději používají výraz *qushi* 去世 (odejít ze světa), *xieshi* 谢世 (poděkovat světu) nebo *cishi* 辞世 (opustit svět). Obyvatelé Qingdaa raději používají pro smrt výraz buď *lao le* 老了 (zestárnul/zestárkla) nebo *zou le* 走了 (odešel/odešla).

Uchování těla a vzpomínání na duši mrtvého

Těsně po smrti je rodina povinna zesnulého vykoupat a převléci do připravených hezkých šatů. Měl by být oblečen do bílé barvy, někteří naopak preferují černou barvu. Důležité je, aby nebyl oblečen do nějaké pestré barvy, jako je zelená, červená, žlutá, atd. Dalším krokem je umístění těla zesnulého na postel, kde skončil, kterou rodina umístí

do obývacího pokoje. Čelo postele by mělo směřovat ke dveřím. Pozůstalí se shromáždí okolo postele a nahlas vykřikují jméno zemřelého, aby se vrátila jeho duše. Číňané všeobecně věří, že tělo mrtvého odejde do země, dávají proto pod postel malou lampu, aby zesnulý našel svou cestu a nebál se tmy.

Oznámení smrti

Po smrti zesnulého mají jeho nejbližší povinnost svým rodinám oznámit tuto „smutnou událost“ co nejdříve. Obvykle pošlou jednoho člena rodiny, který všem vypoví, kdy došlo k úmrtí a co bylo jeho příčinou. V dnešní době lze také tuto smutnou událost sdělit prostřednictvím telefonátu.

Umístění zesnulého do rakve

Krátce po úmrtí, obvykle druhý den, je tělo zesnulého vloženo do rakve a začíná probíhat smuteční slavnost. Rakev je nejprve slavnostně vyzdobena a nejstarší dítě zesnulého z ní třikrát smete prach. Pozůstalý, který pořádá pohřební slavnost, vloží do rakve seno, do každého rohu přidá falešné mince, kaštiny a datle. Než se tělo zesnulého vloží do rakve, měly by mu děti umýt obličej. Poté je vše připraveno k zahájení smutečního obřadu.

Cesta z domu na hřbitov

V provincii Shandong vždy probíhaly bohaté smuteční slavnosti, lidé si dávali záležet, aby bylo vše velkolepé. Nejenže je tím prokázána úcta zesnulému, ale také mu pozůstalí dávají najevo, jak moc ho měli rádi a v neposlední řadě také to, jak jsou bohatí. Nezáleží na tom, zda rodina má, či nemá dostatek peněz, vždy musí být vše dokonalé. Některé rodiny dokonce vkládaly všechny své úspory do přípravy a průběhu smuteční události. V současné době, zejména po založení ČLR, už lidé za pohřební slavnosti tolik peněz neutrací, nicméně koncepce okázalé a honosné pohřební hostiny stále existuje.

Pohřbení těla

Každá rodina pořádá svůj vlastní soukromý pohřební obřad. Rakev s tělem, předměty a jídlem je za zvuků smuteční hudby pomalu vložena do země do rodinné

hrobky. Po smuteční ceremonii se rodina vrací domů na smuteční hostinu, kam pozve své blízké a přátele, kteří se pohřbu zúčastnili. Hosté jim dávají dary, často také peníze, protože se domnívají, že ceremonie byla velmi drahá.

Dokončení pohřební ceremonie

Druhý den po pohřebním obřadu rodina s organizátorem pohřbu navštíví hrobku. Společně smíchají rýži, obilí a hlínu, několikrát obejdou hrobku a posypou zem kolem ní touto směsí. Po této události je celá ceremonie dokončena. V dnešní době začíná nabývat na oblibě i spalování těla zesnulého, kdy je pak popel příbuznými rozptýlen do moře (Jiangfeng, Tianhe, Yuhan 2009:156-162).

Prolínání tradičního a moderního způsobu pohřebního rituálu v Číně

Na celém území Číny je obecně též velmi důležité uspořádat velkolepý pohřeb. Je to významná událost na konci života každého člověka. V dnešní době stát nepřipouští, aby obyvatelé Číny vložili zesnulého do rakve a pohřbili ho do země (kromě řídců osídlených západních oblastí a u muslimského etnika). Nyní je trendem tělo mrtvého spalovat. Popel pak mohou nasypat do země, a tak zesnulého pohřbít, nebo jeho popel mohou rozptýlit do moře či hor.

V době, kdy rodina očekává smrt blízkého, by měla být každý den u něj, strávit s umírajícím poslední chvíle. Pokud tak neučiní, litují toho a cítí se provinile. Pokud jsou si vědomi, že v nemocnici umírající prožívá poslední dny svého života, co nejdříve ho přivezou domů a připraví ho na poslední cestu. Vykoupou ho a převlečou do předem připravených šatů v bílé barvě, které jsou určeny pro obléknutí na poslední cestu. Mimo jiné ho také ostříhají. Po zjištění, že umírající již nedýchá, jsou jeho děti, rodiče nebo nejbližší rodinní příslušníci povinni předat ostatním „smutnou zprávu“, že nemocný již nežije. V dnešní moderní době spíše lidé tuto smutnou zprávu telefonují, není běžné, že by za každým chodili zvlášť. Poté následuje přeprava těla do obývacího pokoje, kde ho nejbližší rodina, rodiče či děti převlečou do bílého oblečení, obují mu bílé boty a na hlavu mu nasadí bílou čepici. Všichni vedle zesnulého klečí do té doby, než přijdou ostatní rodinní příslušníci a blízcí kamarádi, kteří se s ním naposledy rozloučí. Děti

či rodiče by měli nahlas plakat, aby si všichni všimli, že jim mrtvý velmi chybí. Tato popsaná skutečnost by měla trvat po dobu tří dnů, poté lze tělo pohřbít, či zpopelnit.

Z faktu, že v dnešní moderní době jsou obyvatelé Číny velmi zaneprázdněni, lze usoudit, že nemají tolik času na potřebné tradiční způsoby přípravy těla do jiného světa. Smutnou zprávu pouze zatelefonují blízkým, určí konkrétní datum pohřbu na hřbitově, nebo zpopelnění těla v krematoriu. Všichni blízcí se následně sejdou a naposledy se rozloučí se zesnulým (Jiang 2010:149-245; Li 2010:296-321).

Srovnání tradic

Narození dítěte je první z nejšťastnějších událostí jak v celé Číně, tak v Qingdau. Ve zkoumané oblasti se oslava prvního měsíce a stého dne od narození na rozdíl od ostatních částí Číny oslavuje. V době, kdy se již narozené dítě nalézá doma, hosté přinesou kus látky, ve které spojí svá přání a štěstí dítěte do jeho budoucího života. Ostatní tradice, jako oslava před narozením dítěte, pokrmy nebo test rychlého chňapnutí, se ve zkoumané oblasti od zbytku Číny neliší. Skutečnost, že oslava chlapečka je upřednostňována před oslavou holčičky, je obecně známá. Tento rituál se ve zkoumané oblasti od zbytku Číny rovněž neliší.

Další nejšťastnější událostí jak obecně v Číně, tak i v Qingdau je svatba. Tradiční oslavy svatby jsou v Qingdau důležité, nicméně v dnešní době tradiční forma pomalu upadá. Oproti tradičním oslavám dávají obyvatelé Qingdau v dnešní době přednost modernímu způsobu. Svatba se v Qingdau odehrává na veřejném prostranství, kde jsou novomanželé oddáni. Ve zbytku Číny, kromě velkých měst, je dosud preferován tradiční proces svatby. Moderní pojetí svatby v západním stylu se projevuje i ve volbě šatů, nevěsta si kromě tradičních čínských červených šatů obléká i bílé. Fakt, že budoucí novomanželé ve zkoumané oblasti byli tradičně seznámeni nebo se poznali při schůzce naslepo, rovněž dokazuje odlišnost od zbylých oblastí Číny obydlených etnickými menšinami, kde jsou lokální tradice stále dodržovány, kdežto v Qingdau již vymizely.

Poslední analyzovanou tradicí je pohřební rituál. V minulosti se zkoumaná oblast lišila způsobem oslav. Dodržovaly se tradiční formy způsobu oslavy. Moderní doba i západní vlivy však zkoumanou oblast ovlivnila, ta následně přejímá moderní způsoby pohřbívání.

3 Dotazníkové šetření

Při práci s dotazníkem je důležité vybrat téma a vyhledat takovou skupinu lidí, aby informace byly co nejvíce relevantní. Je podstatné si vymezit stručnou základní teorii, aby si autor výzkumu byl vědom, na co se bude dotazovat a také, aby pochopil, jakou metodu bude používat při psaní samotného dotazníku.

Nedílnou součástí bakalářské práce je také praktická povaha výzkumného tématu. V této části se práce zaměří na získání dat k uchopení daného jevu v reálné podobě. K tomuto účelu byl autorkou práce vytvořen dotazník týkající se svátků a tradic v Qingdau.

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, do jaké míry popisy tradic a svátků uváděné v literatuře odpovídají skutečnosti. Kromě dotazníkové metody bylo využito i praktického pozorování na svatbě čínské kamarádky Yangshu v Qingdau. Bylo možno tak detailně sledovat probíhající lokální tradici a analyzovat, jaké rozdíly se v průběhu svatby vyskytly v porovnání s průběhem svatby v jiných částech Číny, zdali jsou lokální specifika svatby v Qingdau patrná.

Tato část práce je koncipována jako kvalitativní výzkum. Tedy výzkum, který je zaměřen na menší počet osob a přímou interakci s účastníky výzkumu. Dotazník tvořily otázky s otevřenou možností libovolné odpovědi. Přímé rozhovory s kamarádkou Yangshu z Qingdau také tvoří důležitou část kvalitativního výzkumu založeného na neformálních rozhovorech.

3.1 Definice kvalitativního výzkumu a jeho metody

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (Hendl 2008:48). Z předchozí citace lze usoudit, že kvalitativní výzkum je v dnešní době, zejména v sociálních vědách, nejpoužívanější prostředek výzkumu. V protikladu ke kvalitativnímu výzkumu stojí výzkum kvantitativní, který staví svůj výklad nejen na statistických metodách, ale i na přesně stanovených parametrech (Hendl 2008: 47).

Dále je důležité podotknout, že výzkumník kvalitativního výzkumu vybírá na počátku svého výzkumu téma a také vymezuje základní výzkumné otázky. Ty může v průběhu výzkumu doplňovat či obměňovat. Kvalitativní výzkum je proto také uváděn jako pružný typ výzkumu. Ve výzkumu následuje sbírání dat a jejich analýza. Výzkumník při vyhledávání a analýze jakékoliv informace osvětluje mu výzkumné otázky provádí deduktivní závěry. Výzkumník pracuje přímo v terénu, je v kontaktu s novými lidmi. Je třeba si uvědomit, že při sběru dat a jejich analýze je třeba vymezit delší časový interval. Analýza dat a jejich sběr probíhají současně. Na počátku samé analýzy je třeba klást důraz na sběr dat a provedení jejich analýzy. Poté je nutné podle výsledků rozhodnout, které informace jsou pro výzkumníka důležité. Dalším bodem v časovém intervalu výzkumu je své domněnky a závěry prozkoumat. Mimo jiné je také důležité ověření popisné, interpretační nebo teoretické validity výsledků. Závěrečná zpráva o kvalitativním výzkumu má obsahovat podrobný popis místa zkoumání, citace z rozhovorů a poznámek, které si výzkumník zapisoval během svého výzkumu v terénu (Hendl 2008: 48-49).

Za metody použitého výzkumu byly vybrány nezúčastněné pozorování a interview. Pozorování je vymezeno delším obdobím kontaktu a za jeho výhodu je možné brát pochopení dané subkultury. Naopak interview je relativně nestrukturované, lze porozumět zkušenosti z odpovědí dotazovaných (Hendl 2008:48). Dalšími metodami jsou pozorování, face to face, dedukce, nebo analýza. Všechny tyto pojmy jsou vysvětleny následovně.

Pozorování lze definovat jako výzkum, při němž se uplatňuje (metoda) sledování událostí, formulující možné ideje, přičemž se jejich přesnost následně testuje. Autorka práce metodu pozorování uplatnila přímo při výzkumu v terénu.

Autorka dotazníku využila také metodu face to face, kdy při výzkumu byl přítomen jak dotázaný, tak tazatel. Rozhovory probíhaly v domácím prostředí respondentů.

K pojmu analýza lze přiřadit synonymum rozbor. Jde v podstatě o rozklad složitějších informací na jednodušší. Tato metoda je nezbytná pro dospění k výsledkům, jež byly získány na základě detailního poznání daných podrobností. Data získaná výzkumem autorka analyzovala podle jednotlivých tematických okruhů.

Dedukci lze definovat jako proces usuzování, v němž se z určitých východisek či předpokladů dospěje k závěru z těchto tezí. V této metodě má autor práce skutečnost

jistou, nikoliv pouze pravděpodobnou. Cílem je dokázání určitých informací. Ze získaných dat autorka práce dedukovala závěry týkající se místních specifík slavení svátků a tradic.

Důležitou metodou je současně i neformální rozhovor, který je definován jako spontánní generování otázek v přirozeném průběhu interakce. Tyto otázky pak lze individualizovat. Lze konstatovat, že slabinou neformálního rozhovoru je delší časový úsek pro získání určitého množství vyžadovaných informací.

3.2 Dotazník

Dotazníkové šetření provedla autorka práce v roce 2010 až 2011 při ročním studiu v Qingdau. Byly osloveny celkem čtyři rodiny přímo z města Qingdaa. Byly vybrány podle následujících kritérií: finanční situace rodin je obdobná, srovnatelná, mají také stejný počet dětí v podobných věkových kategoriích, pracují v obdobných zaměstnáních. Mají průměrný plat, všechny rodiny mají pouze jedno dítě, přičemž všechny jsou dívky. Věk rodičů se pohybuje v rozmezí 40 – 60 let, věk dětí pak 20 – 25 let. V těchto rodinách mají rodiče stálé zaměstnání. Všichni jsou narozeni v Qingdau a jsou bez nejmenších pochybností obeznámeni, jakým způsobem se slaví svátky a tradice, které jsou obsaženy v dotazníku a samotné práci. Tematické okruhy otázek jsou následující:

1. Čínský Nový rok
2. Svátek středu podzimu
3. Narození dítěte
4. Svatba
5. Pohřeb

Na otázky odpovídala rodina jako celek. Osoba, která je označena jménem, vyplnila dotazník za všechny členy rodiny. Tyto čtyři rodiny jsou nazvány následovně:

1. Rodina A: Zhang Yangshu 张杨树 a rodiče
2. Rodina B: Zhang Honglei 张红蕾, manžel a dcera

3. Rodina C: Ni Xiaoqing 倪晓庆 a rodiče
4. Rodina D: Hanjing 韩静 a rodiče

Samotný sběr dat probíhal od 6. března do 6. května 2011, tedy v době, která je považována za neutrální (nebyly slaveny žádné z výše uvedených svátků, ani se v okruhu dotazovaných rodin nekonala svatba či pohřeb). Povaha výzkumu byla kvalitativní. Dotazníkové šetření spočívalo ve vyplnění 6 otázek, kdy byl přítomen tazatel i dotazovaný, nebo byl dotazník rozeslán e-mailem, což je případ rodiny Ni Xiaoqing. Rozhovor trval přibližně 45 minut, mezi položenými otázkami byly výhradně otevřené varianty odpovědí (byly tedy ponechány na svobodné volbě dotazovaného).

Autorka práce se zajímala zejména o ty svátky a tradice, které obyvatelé Qingdaa považují za nejdůležitější ve svém životě. Autorka se zaměřila na to, jakým způsobem je respondenti slaví, a zda se v Qingdau vyskytují oproti zbytku Číny odlišnosti. V následujících podkapitolách bude uvedeno přesné znění otázek dotazníku a následně podrobné vyhodnocení dotazníkového šetření a samotná analýza dat. Interpretaci dat autorka provedla v průběhu samotného výzkumu, ta je následně rozdělena na dílčí otázky, které jsou rozebrány podle odpovědí respondentů. Dotazníkové šetření bylo pojato ilustrativní formou.

3.3 Přesné znění otázek dotazníku

1. Které svátky vaše rodina pravidelně slaví? Které jsou pro vás nejdůležitější?
2. Popište, jakým způsobem probíhají u vás doma svátky, jež jsou podle vás nejdůležitější.
3. Jak obvykle trávíte svátky? Cestujete, nebo jste doma s rodinou?
4. Jaké typické jídlo vaříte v jednotlivých svátcích?
5. Napište, které tradiční oslavy považujete za nejdůležitější.
6. Popište, jak oslavy probíhají.

3.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření a analýza dat

Dotazník si kladl za cíl zjistit důležitost jednotlivých svátků, popsat jejich průběh a vymezit případné odchylky. Z dotazníku je zřejmé, že Číňané jsou celkově nakloněni rodinným vztahům a velice lpí na upevňování těchto vazeb. Obyvatelé Qingdaa a Číny jako celku jsou také nakloněni oslavám spojeným s nejrůznějšími svátky.

K základní otázce týkající se oblíbenosti svátků byla přidána podotázka, jaké způsoby tradiční oslavy upřednostňují Číňané. Na tomto místě se opět potvrdil značný vliv úcty

k rodině a lpění na častých osobních návštěvách. Účastníci výzkumu totiž uvedli, že mají nejraději oslavy v rodinném kruhu, zvláště s rodiči a prarodiči. Žádné skupině se naopak nelíbí o svátcích vyjet na výlety za poznáním. Cestování spojené s kulturním poznáváním památek Číny, své rodné země, je v období svátků v útlumu. Je to dáno tím, že v tomto časovém úseku cestuje spousta Číňanů jak za památkami, tak se vrací domů.

Při oslavném rituálu na stole nesmí chybět tradiční čínská jídla. Velice oblíbené jsou plněné taštičky jiaozi. Obyvatelé Qingdaa ovšem nepohrdnou ani plody moře a Měsíčními koláčky při příležitosti oslav Svátku středu podzimu.

V další části dotazníku byl kladen důraz na místní zvyky. Cílem bylo se dozvědět především to, jak obyvatelé Qingdaa nahlíží na lokální formu pohřbu a svatby.

1. Které svátky vaše rodina pravidelně slaví? Které jsou pro vás nejdůležitější?

Na otázku, které svátky vaše rodina pravidelně slaví, všichni respondenti odpověděli, že to jsou bezpochyby Čínský nový rok, Národní den a Svátek středu podzimu. Tradiční svátky ze Západu, jako Valentýn či Vánoce, skončily nečekaně na druhé pozici v rámci oblíbenosti svátků. Na podobné úrovni oblíbenosti se pak také ocitl Festival dračích člunů.

Z odpovědí na podotázku „které svátky si myslí, že jsou pro ně nejdůležitější“, je patrné, že dominuje Čínský nový rok a Svátek středu podzimu. Je zřejmé, že tyto svátky jsou obecně na celém území Číny slaveny nejvíce.

2. Popište, jakým způsobem u vás doma probíhají svátky, jež jsou podle vás nejdůležitější.

Z uvedených odpovědí je patrné, že všichni slaví jak Čínský nový rok, tak Svátek středu podzimu obdobně až na to, že rodina D není společenský typ, rádi tudíž chodívají brzy po půlnoci spát a neradi se chodí dívat ven na ohňostroj.

Rodina C detaily oslavy svátků neposkytla.

3. Jak obvykle trávíte svátky? Cestujete nebo jste doma s rodinou?

Z odpovědí vyplývá, že oslovení obyvatelé Qingdaa nejraději tráví svátky doma, nicméně je obecně známé, že Číňané v tomto období často cestují. Tento jev lze považovat za odlišnost mezi zkoumanou oblastí a zbytkem Číny.

Z vlastní zkušenosti autorka práce může potvrdit, že oslava Čínského nového roku v Qingdau probíhá způsobem uvedeným v teoretické části práce, neboť měla příležitost slavení tohoto svátku prožít osobně při svém studijním pobytu. Jediným rozdílem oproti tradiční verzi oslavy Čínského nového roku je, že se nevečeří téměř až do půlnoci. Po večeři se ihned umyje nádobí a rodina se přesune do obývacího pokoje. Všichni rodinní příslušníci pospolu sledují televizi, konkrétně zábavný pořad o oslavě Čínského nového roku. U toho se povídá a jí ovoce nebo různá semínka. O půlnoci všichni vyjdou ven, přejí si jen to dobré do nového roku a u toho se odpalují petardy a ohňostroje. Po ukončení ohňostroje se rodina přesune domů, buď se ještě dívají na televizi, nebo jdou spát.

4. Jaké typické jídlo vaříte v daných svátcích?

Jak je z odpovědí zřejmé, na sváteční tabuli se objevují mořské plody či ryby. Jsou to pokrmy, které jsou důležité pro obyvatelé Qingdaa jak v jejich každodenním životě, tak v období svátků.

Autorka výzkumu zjistila, že obyvatelé Qingdaa připravují obdobné jídlo jako ostatní obyvatelé Číny. Na Čínský nový rok se připravují jiaozi a ve Svátek středu podzimu se kupují Měsíční koláčky.

Běžné pokrmy, jako maso, zelenina, ovoce a sladké, jsou na svátečních stolech zastoupeny stejně jak v regionu Qingdaa, tak i ve zbytku Číny. Významnou odlišností,

kteřou je možné spatřit, je v oblasti Qingdaa hojnější zastoupení ryb a mořských plodů než ve zbytku země.

5. Napište, které tradiční oslavy považujete za nejdůležitější.

Podle nejčastěji obdržených odpovědí je nejdůležitější oslavou svatba, také pohřeb, následuje narození dítěte. Z odpovědí vyplývá, že běžné nebo tradiční svátky, jako je Čínský nový rok a Svátek středu podzimu, nezaujímají v hodnotovém žebříčku oslovených obyvatel důležitější místo než svátky úzce spjaté s rodinným zázemím. Rovněž lze z tohoto zjištění vyvodit, že rodinné vztahy a vazby hrají velmi důležitou roli. Tento fakt je však dobře znám z celé Číny, tudíž zkoumaná oblast nevykazuje významnější odchylky.

Autorka práce měla možnost tradiční čínskou svatbu z vlastní zkušenosti prožít. V příloze na konci práce jsou fotografie ze svatby. Detailní informace o průběhu svatby jsou následující.

Velice důležité jsou přípravy na svatbu. Ty začínají vybráním vhodného data svatby, které respektuje tradiční čínskou symboliku. Musí to být datum s čísly např. šest a osm. Nejpreferovanější den je sobota.

Zároveň je důležité vybrat vhodné místo, kde se svatba bude konat, a toto místo rezervovat nejméně půl roku dopředu. Mnoho párů si také objedná svatební agenturu, která zařídí vše potřebné od dekorace stolů až po hudbu.

Zajímavá je otázka výběru svatebního oblečení, nevěsta si totiž vybírá hned troje šaty. První šaty, které oblékne, jsou v západním stylu, bílé barvy. Poté přijde před slavnostním obědem řada na první šaty červené, které reprezentují čínskou národní kulturu. Poslední šaty, které si nevěsta oblékne, případnou na čas večerního jídla. Mimo výběru šatů je také důležité zvolit vhodný účes a líčení.

Pro obyvatele Qingdaa je zvykem zajít před obědem k profesionálnímu fotografovi a nechat se vyfotit. V Qingdau se nachází jedna ulice plná fotografických studií. Moderní je také fotit se na plážích u moře, především na kamenných útesech. Zde se novomanželé fotí v den svatby, pokud je pěkné počasí, pokud není vhodné, vyčkají, až nastane hezčí den.

Pro den před svatbou jsou typické určité zvyky. Rodiče vyzvednou hosty, kteří přijeli na svatbu z jiných měst či provincií. Večer před samotným obřadem organizátoři připraví sál. Proběhne organizační večere, na kterou jsou již pozváni hosté, kde rodiče nevěsty vysvětlí podrobnosti nadcházející svatby.

Samotný svatební den je přímo naplněn množstvím zvyků, které se liší od těch našich, evropských. Ráno se nevěsta nalíčí a čeká na příjezd ženicha. A to tím způsobem, že si sedne na postel na červenou obálku (hongbao), na které je vyryt znak štěstí (fu 福). Ženich si musí obléci červené spodní prádlo a ponožky. Před ženichovým domem se sejde přibližně šest aut stejné značky. Kvůli čínské symbolice vyjedou pro nevěstu do jejího domu přesně v 8 hodin 58 minut, přičemž ženich by měl přijet v 9 hodin 18 minut. Rodina ani nikdo jiný nesmí ženicha pustit do domu, ten je povinen prosit rodiče o nevěstu a darovat jim nějaké peníze v hongbao. Až tyto podmínky splní, tak ho organizátoři svatby pustí do nevěstina pokoje.

Nejdříve musí nevěstě najít a obout boty, které byly někde v pokoji schovány jejími přáteli. Ženich může rodiče nevěsty začít oslovovat táto a mámo poté, co jim na projev své úcty k nim osobně nalije čaj. Matka nevěsty pohostí všechny přítomné, tedy nevěstu, ženicha a svědky, plněnými taštičkami jiaozi. Zvykem je podat každému přesně osm kusů, svědci musí sníst všechno, hlavní aktéři svatby však musí dvě taštičky nechat v misce.

Pro novomanžele bývá většinou přichystán již nový byt, jehož dveře jsou vyzdobeny barevnými stuhami s nápisy jmen ženicha a nevěsty. Podle čínské symboliky by měli dorazit ke svému bytu v 10 hodin 18 minut, poté vejdou dovnitř, kde již čekají rodiče ženicha. Nevěsta musí budoucímu tchánovi nabídnout cigaretu a matce něco sladkého, oboje jako projev úcty k nim. Po tomto aktu i nevěsta může nazývat rodiče ženicha otcem a matkou. Nyní je opět čas na rituální pokrm. Matkou nevěsty jsou připraveny „dlouhé nudle k oddechnutí“. Rodina a přátelé si mohou také posloužit a ochutnat na velkém stole nachystané sladké dobroty a ovoce, mezi kterým nesmí chybět jablko, meloun, aj.

V 11 hodin 8 minut rodiče nevěsty a ženicha dorazí na místo určené k svatbě. Svatební organizátor usadí hosty ke stolu podle již připraveného zasedacího pořádku. Uvaděč představí ženicha, který si stoupne na hlavní pódium, poté kráčí k nevěstě a odvede ji za ruku po vedlejším molu také na hlavní pódium. Okolo novomanželky

se shromáždí skupina malých dívek, které začnou rozhazovat květy po zemi a symbolicky představují andílky.

Moderátor, který vede svatební hostinu, vysloví svůj připravený proslav a dá pokyn novomanželům, aby se přesunuli k fontáně a připili si šampaňským. Následuje výměna prstenů, novomanželé na nafukovací balóčky naplněné héliem napíší svá jména, přání a znaky štěstí. Za doprovodu holoubků vypustí balóčky do vzduchu. Tím končí venkovní obřad a svatebčané se odeberou do hotelu.

V dekorovaném sále již čekají mažoretky, které představí své umění. Lidé vybraní organizátory svatby, převlečení za draky, tancují do rytmu. Organizátor usadí hosty ke stolům, jejich počet by měl být sudý. Novomanželé si jdou převléci šaty, nevěsta si obléká tradiční čínské červené šaty. Nyní přichází na řadu přípitek čínskou pálenkou nebo vínem. Novomanželé musí obejít každý stůl a se všemi si připít.

Po obědě se novomanželé rozloučí s hosty a to znamená, že odpolední svatební hostina skončila. Svatební oslava pokračuje večerním banketem pro nejbližší rodinu, kdy si nevěsta obléká druhé tradiční čínské červené šaty. Novomanželé poté vysloví svá přání do budoucna a poděkují rodičům. Po skončení večerní slavnosti se přesunou do svého nového bytu, kde je čeká mladý chlapec vybraný ženichem, který se převaluje na posteli. Tento prvek symbolizuje poselství, aby novomanželé měli v budoucnu dítě. Chlapci pak novomanželé darují kapesné ve výši asi 100 yuanů vložených do červené obálky.

6. Popište, jak probíhají.

Tato poslední otázka vyžadovala nejdelší analýzu, ze všech se analyzovala poměrně nejdéle. Nejvíce vystihovala téma práce svátky a tradice Qingdaa. Byla nejmýstižnější. Všichni respondenti, kromě rodiny C, popsali detailně průběh tradičních oslav. Rodina C na tuto otázku neodpověděla bez jakéhokoliv zdůvodnění. Všichni dotázaní v odpovědích se shodli, proto je bylo snadné analyzovat. Potvrdili, že tyto oslavy probíhají obdobným způsobem, jak se píše v odborné literatuře o čínských svátcích.

Vzhledem k věku respondentů, kteří se účastnili výzkumu, bylo schopno pouze několik osob popsat tradiční pohřeb. Mnoho z nich se k dané záležitosti vůbec nechtělo vyjadřovat a zřejmě jim vůbec nepřipadala vhodná k tomu, aby ji sdíleli s ostatními. Naopak svatbu popsali podrobně, zvláště kamarádka Yangshu.

3 Závěr

Cílem této bakalářské diplomové práce bylo vypracovat přehled největších a nejvýznamnějších svátků Číny, respektive provincie Shandong a zejména pak oblasti města Qingdaa a jeho blízkého okolí. Takto zpracovaná analýza měla sloužit k porovnání hlavních rozdílů mezi kulturou Číny jako celku a zvyky této oblasti.

Po důkladném geografickém, etnickém a zejména historickém vymezení zkoumané oblasti se kromě svátků a tradic projeví rozdíly zejména v oblastech, které byly ovlivněny historickým vývojem. Zde se ukázalo, že okupace oblasti Německem a dalšími evropskými zeměmi, která probíhala na konci 19. století a začátku 20. století, zanechala nerasmazatelné stopy - rozvinutost průmyslu, rozsah zemědělství i vliv na tradiční čínskou architekturu. Tuto skutečnost podtrhuje i fakt, že zde byla v období německé okupace vybudována jedna z prvních železnic v Číně, že se zde vyrábí pivo evropského charakteru, pro jehož výrobu je využíván místní zdroj pitné vody. Další dopady tohoto historického vývoje jsou zřetelné z rozmachu přístavu a nákladní infrastruktury vůbec.

Zkoumaná oblast, respektive dotazníkové šetření prováděné v rámci oslovených rodin prokázalo podobnost v oblíbenosti tradic a svátků se zbytkem Číny. Nejoblíbenějším svátkem je zde Čínský nový rok a Svátek středu podzimu, taky Národní den či Festival dračích člunů. Menší míru oblíbenosti vykazují svátky evropského charakteru Valentýn a Vánoce. Analýza výzkumu prokázala, že hlavní odlišnosti spočívají zejména v gastronomickém pojetí průběhu oslavy, které je rozdílné především díky přítomnosti ryb a mořských plodů v četnější míře, než jak je tomu ve zbytku Číny. Naproti tomu silnými vazbami na rodinu a rodinné vztahy se zkoumaná oblast významným způsobem od zbytku země neliší. Všichni respondenti v rámci dotazníkového šetření ukázali neochotu cestovat. Tato odlišnost si zasluhuje pozornost zejména v kontextu nárůstu oblíbenosti Číňanů v cestování, kterou dokládají mnohé výzkumy o nárůstu cestovního ruchu nejen v Číně, ale i v dalších destinacích světa.

Dotazníkové šetření dále prokázalo, že v rámci rodinných oslav a důležitých událostí je nejdůležitější tradiční svatba stejně jako tradiční pohřeb, jež všichni respondenti zaznamenali jako nejdůležitější. Tyto tradiční oslavy, zejména pak svatba, vykazují odlišnosti především v tom, že v dnešní době postupně vymizel dohazovač, a také se již neposuzuje, jaké má rodina cennosti. Dále je moderní doba poznamenána západními vlivy. Tradiční čínské oslavy se s těmi moderními, západními vzájemně prolínají.

Neméně důležitou oslavou je narození dítěte, které zároveň podtrhuje důležitost a význam vzájemných rodinných vazeb a vztahů. Oslavení prvního měsíce života a stého dne od narození se slaví pouze v Qingdau. Tento tradiční způsob oslavy se nevyskytuje v jiných regionech.

Tradiční pojetí oslav tradic, svátků a významných událostí se v současné době od tradičního pojetí odklání a díky vlivu západních civilizací a jejich moderních komunikačních prostředků v čele se sociálními sítěmi tradice posouvá spíše k modernímu přístupu. Ten je charakteristický zejména zkracováním doby průběhu oslav a vynecháváním některých tradičních jevů a postupů, jako jsou dohazovači nebo tradiční rodinní rádci. Tyto vlivy jsou nejvíce patrné ve větších městech, pomalejší mizení tradic lze vidět spíše v zemědělských oblastech, menších městech a odlehlých destinacích.

Přínos této analýzy lze spatřit především v uceleném přehledu svátků a tradic oblasti Qingdau, jehož ucelený popis a rozbor v současné literatuře neexistuje.

4 Resumé

This thesis is concerned with the analysis of the defining of holidays and traditions in Qingdao. This analysis dealt with the conclusion whether they are different or identical to the rest of China. After the geographic, ethnic and historic specification of the studied region were presented the differences in the development in the end of the 19th century and beginning of the 20th century. The questionnaire proved similarities in the popularity of holidays and traditions in Qingdao and the rest of the country. The survey confirmed, that the main differences were found mainly in the gastronomical concept during the celebrations which is focused on fish or seafood. The questionnaire highlighted that for the residents of Qingdao the most important traditions are the celebrations of both weddings and funerals. The traditional interpretation of the traditions or holidays are nowadays deviating from the last years. Residents of Qingdao prefer the modern attitude more than the traditional one. The modern lifestyle could be characterised by reducing the time of the celebrations and wiping some traditional celebrations out. The fastest impacts are mostly common in the big cities, while in the countryside, small towns or distant destinations can hardly be observed.

To conclude, what I find beneficial and undeniably instructive and educational about that analysis is summarizing and interpreting the role of the celebrations of the holidays and traditions in Qingdao compared with China.

Seznam použité literatury

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve 20. století. 1. díl.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. 126 s.

BAKEŠOVÁ, Ivana. *Čína ve 20. století. 2. díl.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 218 s.

DVOŘÁK, Rudolf: *Čína. Popis říše, národa, jeho mravů a obyčejů.* Praha: České lidové knihkupectví Josefa Sprinty, 1900. 189 s.

FAIRBANK, John K. *Dějiny Číny.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 653 s.

GUTER, Josef: *Bohové a symboly staré Číny.* Praha: Nakladatelství Brána, 2005. 217 s.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum.* Praha: Portál, 2008. 408 s.

JIANGFENG, TIANHE, YUHAN: *Qingdao chengshi minsu.* Jinan: Jinan chubanshe, 2009. 265 s.

LIU Kuili: *Zhongguo jiedian.* Anhui jiaoyu chubanshe, 2008. 172 s.

LIU, Zepeng: *Zhongguo dili changshi.* Beijing: Gaodeng jiaoyu chubanshe, 2009. 225.

GUO, Jiexin: *China.* Beijing: New star publishers, 1999. 280 s.

OBUCHOVÁ, L'ubica: *Číňané 21. století.* Praha: AV ČR, 1999. 287 s.

OBUCHOVÁ, L'ubica: *Čínské symboly.* Praha: Grada Publishing, spol. s r.o., 2000. 187 s.

OBUCHOVÁ, L'ubica: Zásnuby, sňatky, rozvody, soubor studií pracovní skupiny „Náboženské směry v Asii“. Praha: Česká orientalistická společnost, 2003. 127 s.

REN Qiliang, SHI, XU, LI, CHEN, LI Jiayu, ZHAO Jinghua, PENG, JUN, BELÉN Cuadra Mora, ESTRADA Isidro: Conocimientos comunes de la cultura china. Beijing: Gaodeng jiaoyu chubanshe, 2007. 241 s.

WANGFENG: Qingdao zhanggu. Jinan: Qingdao chubanshe, 2010.

WEI, Liming: Chinese Festivals. Beijing: China International Press, 2005.127 s.

LI, Yang: Ke bu ke zhi de minsu jinji changshi. Beijing: Zhongyuan chuban chuanmei jituan, Zhongyuan nongmin chubanshe, 2010. 276.

JIANG, Yue: Hunguan sangji. Beijing: Xiandai chubanshe, 2010. 246 s.

Encyklopedické zdroje

Encyklopedický ústav (Československá akademie věd): Malá československá encyklopedie, M-Pol. Praha: Academia, 1986. 877 s.

Encyklopedický ústav (Československá akademie věd): Malá československá encyklopedie, Pom-S. Praha: Academia, 1986. 998 s.

Encyklopedický ústav (Československá akademie věd): Malá československá encyklopedie, Š-Ž. Praha: Academia, 1986. 927 s.

Internetové zdroje

BRINEY, Amanda. Largest cities in China.

<http://geography.about.com/od/chinamaps/a/largest-cities-china.htm> (22. 4. 2013)

Google maps.

http://maps.google.cz/maps?hl=cs&ix=sea&ion=1&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.r_qf.,cf.osb&biw=1280&bih=685&q=qingdao&um=1&gl=cz&resnum=3&ie=UTF-8&sa=N&tab=wl

About Qingdao. <http://qingdao.made-in-china.com/info/about-qingdao.html> (22. 4. 2013)

Qingdao, Infrastructure. <http://qingdao-qdz.com/english/infrastructure.htm> (22. 4. 2013)

CHEN, Zhilin. Jiaozhou bridge marks one year operation.

http://qingdao.chinadaily.com.cn/2012-07/30/content_15631420.htm (22. 4. 2013)

Seznam příloh

Dotazník

8 obrazových příloh vytvořených a pořízených autorkou práce

Obr. 1: Mapa ČLR a poloha Qingdaa (vytvořena v březnu 2013)

Obr. 2: Poloha Qingdaa v provincii Shandong (mapa vytvořena v březnu 2013, malé fotografie pořízeny v květnu 2011)

Obr. 3 – 8: fotografie svatby kamarádky Yangshu (pořízeny ke dni 5. 8. 2012)

Dotazník

1. Rodina A: Zhang Yangshu 张杨树 a rodiče
2. Rodina B: Zhang Honglei 张红蕾, manžel a dcera
3. Rodina C: Ni Xiaoqing 倪晓庆 a rodiče
4. Rodina D: Hanjing 韩静 a rodiče

1. Které svátky vaše rodina pravidelně slaví? Které jsou pro vás nejdůležitější?

Odpovědi respondentů:

Rodina A: - *Čínský nový rok, Svátek středu podzimu, Festival Dračích člunů, Svátek práce, Národní den*

- *Čínský nový rok a Svátek středu podzimu*

Rodina B: - *Čínský nový rok, Svátek středu podzimu, Svátek práce, Národní den, Valentýn, Vánoce*

- *Čínský nový rok a Svátek středu podzimu*

Rodina C: - *Čínský nový rok, Svátek středu podzimu, Národní den, Valentýn, Vánoce, Festival dračích člunů*

- *Čínský nový rok, Svátek středu podzimu*

Rodina D: - *Čínský nový rok, Svátek středu podzimu, Valentýn, Národní den*

- *Čínský nový rok*

2. Popište, jakým způsobem u vás doma probíhají svátky, jež jsou podle vás nejdůležitější.

Odpovědi respondentů:

Rodina A:

„Čínský nový rok je pro nás nejdůležitější. Přípravy na oslavu tohoto svátku jsou velmi pečlivé. Týden před samotnou oslavou jedeme s celou rodinou nakoupit potřebné věci pro výzdobu domu, jako jsou vystřihovánky, lampióny, znaky napsané na papíře, ale také ohňostroje, petardy či potraviny. Doma se den před oslavou Nového roku vše musí důkladně uklidit, abychom měli v novém roce také každý den čisto, ale také aby se nám v novém roce neuklidilo štěstí. Celá rodina se sejde a v poslední den starého roku společně připraví jídlo a nazdobí dům. Po společné večeři se umyje nádobí a všichni se přesunou do obývacího pokoje, kde si společně vykládáme historky, nebo se díváme na televizi, kde vysílají speciální program určený k oslavě Nového čínského roku. Dětem se předají peníze v hongbao. Muži přichystají ohňostroj a petardy, které venku vypustí během půlnoci. Tam si popřejeme hodně štěstí do nového roku. Po půlnoci pak všichni jdeme brzy spát.“

„Svátek středu podzimu také oslavujeme s rodinou. Většinou se všichni sejdem u prarodičů. Je to příležitost, kdy opět můžeme trávit radostné chvíle společně. V podvečer připravíme společně večeři a u stolu si vykládáme historky. Po večeři umyjeme nádobí a přesuneme se do obývacího pokoje, kde si vykládáme a vzpomínáme na společné zážitky. Občas také diskutujeme o oslavě tohoto svátku. Přitom máme puštěnou televizi. O půlnoci vyjdeme ven, kde společně pozorujeme Měsíc. Poté jdeme každý domů spát.“

Rodina B:

„Čínský nový rok v podstatě oslavujeme jako každý jiný Číňan. Předposlední den ve starém roce jdeme nakoupit petardy, ohňostroj, vystřihovánky nebo potraviny na novoroční večeři. Doma uklidíme, ozdobíme interiér vystřihovánkami a znakem štěstí, připravíme vše na následující den. V den oslavy Nového čínského roku se celá nejbližší rodina sejde u nás doma a společně připravujeme večeři. Po jídle si všichni povídáme. Na televizi se nedíváme. O půlnoci pouštíme venku petardy a ohňostroj, společně

si popřejeme jen to nejlepší do nového roku. Poté se opět přesuneme domů, kde si vykládáme až do té doby, kdy se nám chce spát.“

„Svátek středu podzimu opět oslavujeme jen s nejbližší rodinou. V den oslavy se sejdeme a společně uvaříme jídlo. Sedneme si ke stolu a pomalu si vychutnáváme tento večer. Po večeři umyjeme nádobí a opět si vykládáme různé historky. O půlnoci vyjdeme ven pozorovat Měsíc. Poté se přesuneme domů, kde oslava pokračuje až do rána.“

Rodina C:

„Čínský nový rok oslavujeme jako všichni ostatní Číňani.“

„Svátek středu podzimu taktéž.“

Rodina D:

„Čínský nový rok je pro nás velmi důležitý. Není potřeba vypisovat, jakým způsobem u nás doma probíhá. Můžeš si vše přečíst v literatuře o průběhu tohoto svátku. U nás se to snad liší pouze v jídle. Večer, těsně po půlnoci, chodíme ihned spát. Nechodíme se ven dívat na ohňostroje, vadí nám hluk.“

3. Jak obvykle trávíte svátky? Cestujete, nebo jste doma s rodinou?

Odpovědi respondentů:

Rodina A: *„Jsme doma s rodinou, necestujeme. V období svátků totiž bývá na cestách spousta lidí.“*

Rodina B: *„Svátky trávíme doma s rodinou, necestujeme kvůli spoustě lidí v dopravních prostředcích.“*

Rodina C: *„Doma s rodinou. Necestujeme, vadí nám to množství lidí.“*

Rodina D: *„Preferujeme být doma jen s blízkou rodinou. Rozhodně necestujeme, jsme rádi, že máme rodinu v Qingdau.“*

4. Jaké typické jídlo vaříte v daných svátcích?

Odpovědi respondentů:

Rodina A:

„Na oslavu Čínského nového roku vaříme jiaozi, zeleninu, vepřové maso, ryby, mořské plody. V závěru večera pak na stůl připravíme ovoce a něco sladkého.“

„Na Svátek středu podzimu také jiaozi, mořské plody a hlavně Měsíční koláčky.“

Rodina B:

„Čínský nový rok: jiaozi, ryby, mořské plody, po večeři ovoce nebo sladké.“

„Svátek středu podzimu: jiaozi, zelenina, mořské plody, Měsíční koláčky.“

Rodina C:

„Jiaozi, ryby a mořské plody.“

„Měsíční koláčky (slané), jiaozi, zelenina, maso, mořské plody.“

Rodina D:

„Na Čínský nový rok obvykle vaříme jiaozi, ryby, mořské plody, maso, zeleninu, po večeři ovoce, sladké.“

„Ve Svátek středu podzimu vaříme jiaozi, zeleninu s masem, mořské plody, Měsíční koláčky zřídka.“

5. Napište, které tradiční oslavy považujete za nejdůležitější.

Odpovědi respondentů:

A: *„V životě jsou pro nás nejdůležitější svatba a pohřeb.“*

B: *„Myslíme si, že je to narození dítěte, svatba a jako poslední pohřeb.“*

C: *„Narození dítěte, svatba, pohřeb.“*

D: *„Dle nás to je určitě narození dítěte, svatba a v neposlední řadě pohřeb.“*

6. Popište, jak probíhají.

Průběh dotčených oslav všichni respondenti popsali natolik podobně, že z jejich odpovědí lze sestavit obecnější popis, který zahrnuje děje zmíněné u všech uvedených rodin. V části o průběhu svatby hlavně bude brán zřetel na popis kamarádky Yangshu, která se vdávala v Qingdau v časovém úseku pobytu autorky práce.

Narození dítěte

Tento den je důležitý pro všechny členy rodiny. Lidé jsou rádi, že v rodině přibyl nový člen. Ale raději oslavují narození chlapečka než holčičky.

Přítel, či manžel těhotné pro ni po porodu přijede do nemocnice a odveze ji domů, kde ji čeká blízká rodina a přátelé. Ti připraví jídlo, mezi které patří šťastné nudle, vejce, jiaozi, mořské plody, aj. Společně oslaví tuto šťastnou událost, rodičům hosté předají hongbao a zanedlouho odejdou domů. V moderní době již neexistuje mnoho lidí, kteří by známé tradice stále dodržovali. Pouze na venkově se najdou tací, kteří tradice dodnes dodržují.

Stále dodržovaná, zajímavá a všemi oblíbená činnost je tzv. test rychlého chňapnutí. Tuto tradici při dosažení prvního roku života dítěte spousta obyvatel Qingdaa stále dodržuje.

Svatba

Velice důležité jsou přípravy na svatbu, které začínají vybráním vhodného data svatby respektující tradiční čínskou symboliku. Také je důležité vybrat vhodné místo, kde se svatba bude konat. Toto místo by mělo být rezervováno nejméně půl roku dopředu. Otázku výběru svatebního oblečení nelze v bakalářské diplomové práci opominout, neboť si nevěsta vybírá hned troje šaty. První šaty jsou v západním stylu, bílé barvy, které si oblékne na začátku ceremoniálu. Poté, před slavnostním obědem, se převlékne do prvních šatů červené barvy, které reprezentují čínskou národní kulturu. Poslední šaty, opět červené, připadnou na čas večerního banketu. Dále je důležitý výběr účesu a líčení. Zvykem pro obyvatele Qingdaa je zajít před obědem k profesionálnímu fotografovi, který vyfotí novomanžele na pláži u moře. Celá jedna ulice je v Qingdau poseta fotografickými studiemi, kde je také možné se vyfotit.

Večer před samotným svatebním obřadem organizátoři připraví sál. Proběhne informační večeře, na kterou jsou již pozváni hosté, kde rodiče nevěsty vysvětlí podrobnosti nadcházející svatby. V samotný svatební den se pak přímo odehrává spousta zvyků, které se liší od našich, evropských. Ráno se nevěsta nalíčí a čeká na příjezd ženicha ve svém pokoji, kde si sedne na postel na červenou obálku hongbao, na které je vyryt znak štěstí (fu 福). Kvůli čínské symbolice v 8 hodin 58 minut ženich s blízkými kamarády a svědkem vyjedou pro nevěstu do jejího domu. Kvůli čínské symbolice by měl ženich s ostatními přijet v 9 hodin 18 minut. Nikdo nesmí ženicha pustit do domu, ten je povinen nejdříve prosit o nevěstu rodiče a darovat jim nějaké peníze v hongbao. Až tyto podmínky splní, může vejít do nevěstina pokoje. Nejdříve ji musí najít a obout jí boty, které její přátelé schovali v pokoji. Ženich může rodiče nevěsty začít oslovovat táto, mámo, na projev své úcty k nim jim osobně nalije čaj. Matka nevěsty pohostí všechny přítomné, tedy nevěstu, ženicha a svědky, plněnými taštičkami jiaozi. Zvykem je podat každému přesně osm kusů, svědci musí sníst všechno, hlavní aktéři svatby však musí dvě taštičky nechat v misce.

Pro novomanžele je přichystán již nový byt, jehož dveře jsou vyzdobeny barevnými stuhami s nápisy jmen ženicha a nevěsty. Do svého nového bytu by měli dorazit v 10 hodin 18 minut, uvnitř je již čekají rodiče ženicha. Nevěsta musí budoucímu tchánovi nabídnout cigaretu a matce nějakou sladkost, oboje na projev úcty k nim. Po tomto aktu je nevěsta také může začít nazývat otcem a matkou. Matkou nevěsty jsou připraveny „dlouhé nudle k oddechnutí“. Rodina a přátelé se také občerství připraveným jídlem a nápoji.

V 11 hodin 8 minut rodiče nevěsty a ženicha dorazí na místo určené k svatbě. Svatební organizátor usadí hosty ke stolu podle již připraveného harmonogramu. Uvaděč představí ženicha, který si stoupne na hlavní pódium, poté kráčí k nevěstě a odvede ji za ruku po vedlejším molu také na hlavní pódium. Moderátor, který vede svatební hostinu, přednese svůj připravený proslov a dá pokyn novomanželům, aby se přesunuli k fontáně a připili si šampaňským. Následuje výměna prstenů. Tímto končí venkovní obřad a svatebčané se odeberou do hotelu.

V dekorovaném sále již čekají umělci, kteří představí svá tradiční čínská umění. Lidé vybráni organizátory svatby, převlečení za draky, tancují do rytmu. Organizátor usadí hosty ke stolům. Novomanželé si jdou převléci šaty, nevěsta si obléká první čínské červené šaty. Po příchodu do sálu a následně na pódium si připijí se všemi čínskou

pálenkou anebo vínem. Novomanželé pak musí sejít z pódia, obejít každý stůl a se všemi si zvlášť připít.

Po obědě se novomanželé rozloučí s hosty a tím odpolední svatební hostina skončila. Vše pokračuje v podvečer banketem pro nejbližší rodinu, kdy si nevěsta obléká druhé tradiční čínské červené šaty. Novomanželé poté vysloví svá přání do budoucna a poděkují rodičům. Po skončení večerní slavnosti se přesunou do svého nového bytu, kde je čeká mladý hoch vybraný ženichem, který se převaluje na posteli. Tento chlapec symbolizuje poselství, aby novomanželé měli v budoucnu dítě. Chlapci pak novomanželé darují kapesné ve výši asi 100 yuanů vložených do červené obálky hongbao.

Pohřeb

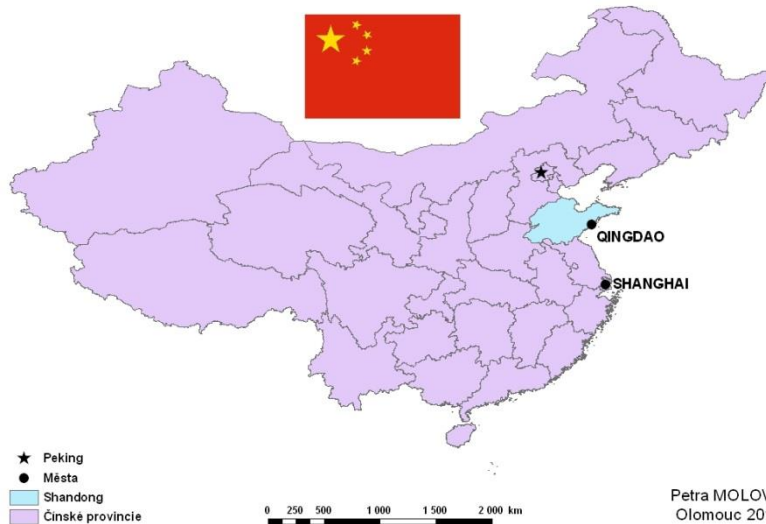
Pro Evropany je jistě zajímavý tradiční pohřební obřad, při kterém se tělo připravuje na „poslední cestu“. Pozůstalí a přátelé zesnulého se shromáždí v jeho domě a předem určený muž před zemřelým se ukloní, čímž mu prokazuje tzv. kowtow. Syn zemřelého většinou pomáhá při přenosu těla, ženy, dcera či snacha, ho oplakávají.

V poslední době se mnoho Číňanů přiklání ke kremaci, zvláště pokud zesnulý zemřel v nemocnici. V tomto případě se tělo ihned převezde do krematoria a pozůstalí se rozloučí se zesnulým ve smuteční hale, kde proběhne ceremoniál. Společně vzpomínají na nebožtíka a dávají mu poslední sbohem. Před samotnou kremací se spalují falešné bankovky, popel se pak vloží do připravené urny a zakope se, anebo je rozptýlen do moře.

Obrazové přílohy

Obr. 1

ČÍNSKÁ LIDOVÁ REPUBLIKA

Mapa ČLR a poloha Qingdaa

Obr. 2

PROVINCIE SHANDONG

Poloha Qingdaa v provincii Shandong

Obr. 3

Slavnostní přivítání ženicha a nevěsty personálem hotelu

Obr. 4

Novomanželé

Obr. 5

Svatební hostina na hotelu

Obr. 6

Slavnostní oběd

Obr. 7

Večerní banket pro nejbližší rodinu

Obr. 8

Slavnostní večeře